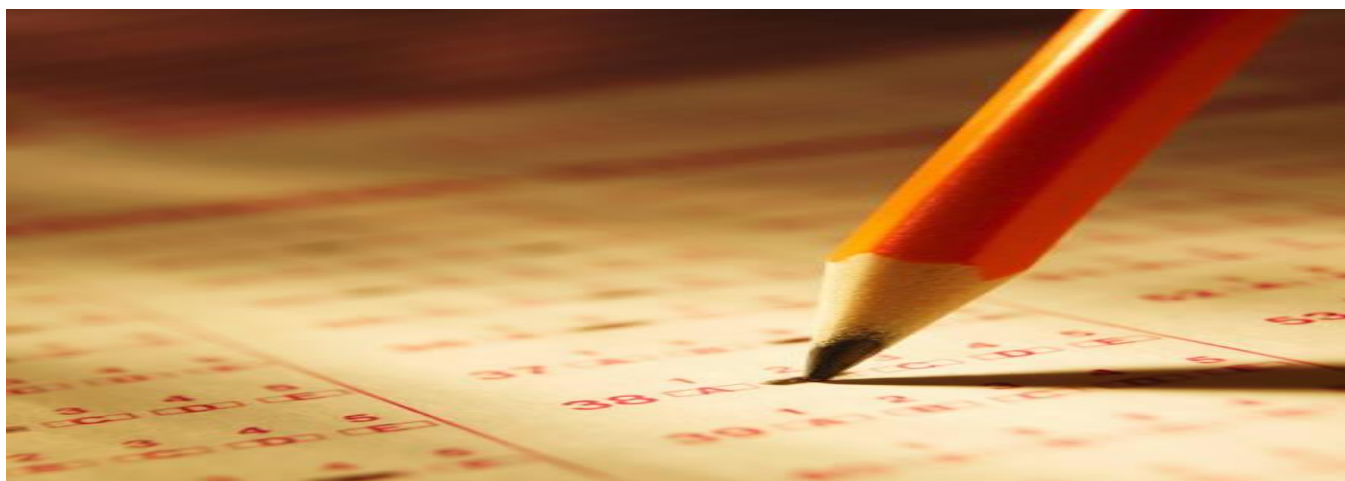

HÅLLBAR KONKURRENSKRAFT OCH AKTIVT KUNNANDE FÖR ALLA

Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi

2009–2015

**LÄNSI-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS
LÄNSSTYRELSEN I VÄSTRA FINLANDS LÄN**

Publikation 4/2009

Godkänd av utbildningssektionen inom samarbetsgruppen i landskapet Egentliga Finland
Brytning: Satu Ketonen

ISBN 978-952-465-088-5
ISBN 978-952-465-089-2 (PDF)
ISSN 1455-5336

Bästa samarbetspartner,

Vid utarbetandet av denna strategin har man ställt frågan varför den är begränsad endast till vuxenutbildning; skulle det inte ha lönat sig att samtidigt utarbeta en strategi som täcker hela andra stadiets utbildning i Egentliga Finland? Strategin är redan nu omfattande och någonstans måste man börja. Dessutom ordnar så gott som alla utbildningsanordnare som på ett eller annat sätt deltagit i utarbetandet av strategin också ungdomsutbildning. Den färdiga vuxenutbildningsstrategin kan vid behov enkelt tillämpas på all yrkesutbildning. Till största delen är den heltäckande även utan förändringar.

Strategin tar inte ställning till den kvantitativa dimensioneringen av vuxenutbildningen. Detta hörde inte till uppdraget. Till sin volym bör dock utbudet av vuxenutbildning i Egentliga Finland vara tillräckligt stort, eller till och med utökas. De studieplatser som är tillgängliga bör genom samarbete utnyttjas i full utsträckning. Dimensioneringen av utbildningen inom landskapet blir säkert lättare då man bildar nätverk i enlighet med strategin.

Vuxenutbildningsstrategin för Egentliga Finland blev färdig i skuggan av den världsomfattande ekonomiska recessionen. Strategin gjordes dock inte i syfte att stimulera ekonomin eller för att hitta tillfälliga lösningar för utbildningen. Det färdiga programmet siktar mot år 2015, och de förslag till utveckling som förs fram i strategin är nödvändiga vare sig det är låg- eller högkonjunktur. Verkställandet av strategin för vuxenutbildningen kommer inte heller att påverkas av regionförvaltningsreformen.

Ansvar för genomförandet av strategins åtgärdsförslag ligger hos utbildningsanordnarna, oberoende av deras antal, hos utbildningssektionen inom landskapets samarbetsgrupp samt hos de nya regionalförvaltningsmyndigheterna, vad de än må heta i framtiden. För att förverkliga den gemensamma visionen måste alla som deltar förbinda sig att fortsätta arbeta för att utveckla vuxenutbildningen. När den här strategin gick i tryck fanns det redan planer på ett antal projekt för att skapa EU-nätverk som vidare kan utveckla verksamheten.

Bakgrundsinformation om strategin finns på adressen
<http://www.laaninhallitus.fi/lansi/vubistrategi>

Det här är en bra början.

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTRA FINLANDS LÄN

1.6.2009

Harri Haarikko
Inspektör för bildningsväsendet
Ordförande för styrgruppen för vuxenutbildningsstrategin

Innehåll

SAMMANDRAG	5
1. EGENTLIGA FINLANDS VUXENUTBILDNING: VISION OCH ÅTGÄRDER	6
1.1. Vision 2015 för Egentliga Finlands vuxenutbildning	6
1.2. Vägen mot visionen och de kritiska framgångsfaktorerna	7
1.3. Strategins åtgärder	9
1.4. Verkställande och uppföljning av strategin	20
2. VUXENUTBILDNINGEN I EGENTLIGA FINLAND	21
2.1. Definition av vuxenutbildning	21
2.2. Aktörer inom vuxenutbildningen	23
2.3. Vuxenutbildning visavi omvärlden	24
2.3.1. Vuxenutbildningens utmaningar	24
2.3.2. Riksomfattande riktlinjer för vuxenutbildningen	28
2.3.3. Näringslivets utveckling i Egentliga Finland	33
2.3.4. Vuxenutbildningens särdrag i Egentliga Finland	34
2.4. Strategiska tyngdpunkter	37
2.4.1. Strategins tyngdpunktsmatris	37
2.4.2. Kompetensen stärks	38
2.4.3. Utbildningens kvalitet	40
2.4.4. Regional påverkan	45
2.5. Målen för Egentliga Finlands vuxenutbildning till år 2015	45
2.5.1. Analys av nuläget	45
2.5.2. Vuxenutbildningens utmaningar i Egentliga Finlands	47
2.6. Indikatorer för bokslutet för Egentliga Finlands vuxenutbildning	49
3. PROJEKTET VUXENUTBILDNINGSTRATEGI	53

SAMMANDRAG

Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi är ett projekt vid länsstyrelsen i Västra Finlands län som till 70 procent finansierats av Egentliga Finlands förbund. För styrningen av strategiarbetet har såväl projektets styrgrupp som utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet Egentliga Finland ansvarat. Vuxenutbildningsstrategin omfattar alla utbildningsnivåer och -sektorer samt båda språkgrupperna.

Visionen för Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi 2009-2015 är:

Hållbar konkurrenskraft och aktivt kunnande för alla

Landskapets träffsäkra vuxenutbildning tryggar både arbetslivets och invånarnas kompetens genom att arbeta i nätverk, förutse förändringar och genom att vara en betydande och reaktionskänslig påverkare också på nationell nivå.

Tyngdpunkterna i strategin är att (1.) stärka kompetensen, (2.) förbättra utbildningens kvalitet och (3.) påverka regionalt. Tyngdpunkterna är indelade i olika målnivåer. För att stärka kompetensen har följande mål ställts: att trygga tillgången till kompetent arbetskraft och förstärka invånarnas kompetens. Målen för att förbättra utbildningens kvalitet är: tillgång till kompetent undervisningspersonal och kvalitativt god utbildning. Målen för regional påverkan är: att förbättra utbildningsorganisationernas samarbete och utveckla deras förvaltning samt att trygga tillräckliga resurser. Ur målnivåerna har de kritiska framgångsfaktorerna för vuxenutbildningsstrategin och aderton förslag till åtgärder härletts.

Åtgärdsförslagen
1. Klustervisa utvecklingsforum skapas
2. Näringslivsbaserade utbildningsmodeller utarbetas
3. Livslångt lärande förstärks i högskolorna
4. Välfärden i landskapet ökas genom utbildning och fortbildning
5. En sökmotor för Egentliga Finlands vuxenutbildning grundas
6. Den uppsökande verksamheten på arbetsplatserna fortsätter och nya modeller för rekrytering av studerande utvecklas
7. Utbildningsprogram för personer med främmande språk utvecklas
8. Antalet deltagare i utbildning ökar
9. Utbudet av och tillgången till svenskspråkig vuxenutbildning tryggas
10. Lärares arbetslivskunnande stärks
11. Lärares möjligheter till fortbildning utökas
12. Identifiering och erkännande av kunnande förbättras
13. Vuxenutbildningsindikatorer tas i bruk
14. Läroavtalsutbildningen utvecklas
15. Regelbundna möten inom fritt bildningsarbete ordnas
16. Resurserna för vuxenutbildningen tryggas
17. Anordnarnätet inom vuxenutbildningen utvecklas
18. Utbildningssektionens verksamhet stärks

Utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet Egentliga Finland har ansvaret för genomförandet och uppföljningen av strategin.

I kapitel 2 presenteras bakgrunden till strategin och vuxenutbildningens verksamhetsmiljö i Egentliga Finland. I kapitel 3 beskrivs processen och projektets förvaltning.

1. EGENTLIGA FINLANDS VUXENUTBILDNING: VISION OCH ÅTGÄRDER

1.1. Vision för Egentliga Finlands vuxenutbildning år 2015

Hållbar konkurrenskraft och aktivt kunnande för alla

Landskapets träffsäkra vuxenutbildning tryggar både arbetslivets och invånarnas kompetens genom att arbeta i nätverk, förutse förändringar och genom att vara en betydande och reaktionskänslig påverkare också på nationell nivå.

Hållbar konkurrenskraft...

Vuxenutbildningen förstärker utvecklingen av landskapet och näringslivet och ger invånarna bättre förutsättningar för framgång. Genom utbildningen förbättras de vuxnas arbetslivs- och andra färdigheter för livet samt deras sysselsättnings- och påverkningsmöjligheter som medborgare. Genom utbildningen förbättras även företagets och organisationernas konkurrenskraft.

...och aktivt kunnande för alla

Vuxenutbildningen möjliggör ett aktivt utvecklande av kunnandet hos såväl landskapets invånare som inom dess näringsliv, enligt principen om livslångt lärande.

Landskapets träffsäkra...

Egentliga Finlands vuxenutbildning kan styras genom landskapets egna beslut och motsvarar de uppställda målen.

...vuxenutbildning tryggar...

Vuxenutbildningen säkerställer kompetensen inom landskapet genom att bl.a. erbjuda planeringshjälp och praktiskt stöd till olika utvecklingsprojekt, erbjuda finansieringsrådgivning och på andra sätt befrämja arbetslivets utveckling. Vuxenutbildningen arrangerar också examenstillfällena och behörighetsprov samt stöder på olika sätt en ökad livskompetens på det individuella planet.

...både arbetslivet och invånarnas kompetens...

Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi utgår ifrån att det finns en balans mellan arbetslivets behov och individens egna vilja. Arbetslivet erbjuds kompetent arbetskraft, och de som redan är i arbetslivet erbjuds en möjlighet att höja sin kompetens. Utbildningstjänsterna byggs upp utgående ifrån att redan existerande kompetens identifieras och erkänns.

...genom att arbeta i nätverk,...

Näringslivet, utvecklingsorganisationerna, finansiärerna, myndigheterna, den tredje sektorn och alla utbildningsanordnare samarbetar i ett starkt nätverk.

... förutse förändringar och...

Utgångspunkten är framtiden och att klargöra framtida kompetensbehov är en kontinuerlig process. Genom prognostisering försäkras man sig om att branscher med behov av arbetskraft får kompetent personal samt att studerande får arbete efter avlagd utbildning.

...genom att vara en betydande och reaktionskänslig påverkare också på nationell nivå.

Landskapets vuxenutbildning kan svara på alla utmaningar inom både arbetslivet och ekonomin, och kan snabbt reagera utgående från analyserade prognostiseringar. År 2015 är Egentliga Finlands vuxenutbildningsnätverk uppskattat också nationellt sett och påverkar aktivt landets utbildningspolitik, finansiering, grunderna för examina etc. Vuxenutbildningsorganisationerna utvecklar aktivt både Egentliga Finlands och sina egna verksamhetsområden. Vuxenutbildningens samhällsliga betydelse är stor.

1.2. Vägen mot visionen och de kritiska framgångsfaktorerna

Tyngdpunkterna i strategin är att stärka kompetensen, förbättra utbildningens kvalitet och påverka regionalt.

På vägen mot visionen stöter vi på vissa minimikrav som först måste uppfyllas för att den framtid som beskrivs i visionen skall bli verklighet. Dessa minimikrav kallas de kritiska framgångsfaktorerna, och endast om dessa faktorer uppfylls når vi ett önskat resultat.

De kritiska framgångsfaktorerna är indelade i grupper utgående från strategins tyngdpunkter jämte deras individuella målnivåer. För att visionen skall förverkligas förutsätts att alla kritiska framgångsfaktorer uppfylls: det finns ingen viktighetsordning. I strategin framförs olika konkreta åtgärder som kan vidtas för att uppfylla de kritiska framgångsfaktorerna och för att uppnå visionen.

De kritiska framgångsfaktorerna listas i tabell 1.

Tabell 1: Strategins kritiska framgångsfaktorer

Vision 2015	Hållbar konkurrenskraft och aktivt kunnande för alla <i>Landskapets träffsäkra vuxenutbildning tryggar både arbetslivets och invånarnas kompetens genom att arbeta i nätverk, förutse förändringar och genom att vara en betydande och reaktionskänslig påverkare också på nationell nivå.</i>						
Strategiska tyngdpunkter	Kompetensen stärks		Utbildningens kvalitet förbättras		Regional påverkan		
Målnivåer	<i>Tillgången till kompetent arbetskraft tryggas</i>	<i>Invånarnas kompetens förstärks</i>	<i>Tillgång till kompetent undervisningspersonal</i>	<i>Tillgång till kvalitativt god utbildning</i>	<i>Utbildningsorganisationernas samarbete</i>	<i>Resurser</i>	<i>Förvaltning</i>
Kritiska framgångsfaktorer	Samarbete med näringslivet	Identifiering av behov	Pedagogiskt kunnande och handledar-kompetens	Kundorientering	Välfungerande samarbetsnätverk	Landskapets image i förhållande till beslutsfattarna	En transparent och tydlig förvaltning
	Prognostisering av arbetslivets behov	Mångsidigt utbud av tjänster	Uppdaterade ämneskunskaper	Individualiserad utbildning	En fungerande arbetsfördelning	Finansiering som stöder samarbete och specialisering	Resultatfinansiering
	En arbetslivsorienterad utbildningsplanering	Tillgång till utbildning och tjänster	Arbetslivs- och nätverkskunnande	Flexibla och mångsidiga undervisnings- och handledningsmetoder	Utbyte av kunnande och tjänster	Effektivt utnyttjande av finansieringen	Regional resursfördelning
	Arbetslivets deltagande i genomförandet av utbildningen	Motiveringar som sporrar till utbildning	Utvecklingskunnande	Arbetslivs-samarbete	Välfungerande myndighetssamarbete	Effektiv resursanvändning	Påverkan genom samarbete
	Flexibla finansieringsmöjligheter	Effektiv invandrarutbildning	Rekrytering av personal	Konkreta resultat och effekter	Välfungerande arbetslivs-samarbete		Snabb reaktionsförmåga, framförhållning
	Mera attraktiva yrken		Läraryrket uppskattas	Tidsenlighet och reaktions-snabbhet	Strategisk målinriktning		Samarbete med ungdomsutbildningen

1.3. Strategins åtgärder

1.3.1. Tillgången till kompetent arbetskraft tryggas

1. Klustervisa utvecklingsforum skapas

Kritiska framgångsfaktorer: Prognostisering av arbetslivets behov, en arbetslivsorienterad utbildningsplanering, flexibla finansieringsmöjligheter, mera attraktiva yrken, arbetslivs- och nätverkskunnande, arbetslivssamarbete, konkreta resultat och effekter, välfungerande samarbetsnätverk, en fungerande arbetsfördelning, strategisk målinriktning, påverkan genom samarbete, snabb reaktionsförmåga framförhållning, och samarbete med ungdoms-utbildningen

Verkställare: Regionalförvaltningsmyndigheterna, regionernas utvecklingscentraler, utbildningsanordnarna, aktörer inom näringslivet och olika kluster.

Indikatorer:

1. Antalet möten inom utvecklingsforumen
2. Antalet nya utbildningar som uppkommer genom utvecklingsforumen
3. Antalet planer för genomförandet av de utbildningar som behandlats i utvecklingsforumen

Målet är att skapa gemensamma utbildnings- och näringslivsforum för landskapets spetskluster. Forumen kan också skapas regionalt. I utvecklingssamarbetet deltar representanter från företag inom olika grenar av näringslivet, arbetstagarnas kontaktpersoner inom utbildningen, utbildare, handlednings- och andra experter samt utbildningens finansiärer. Med utbildare avses de personer som ansvarar för utbildningsplaneringen inom klustret, exempelvis utbildningschefer, utbildningsplanerare eller motsvarande. Representanter från alla utbildningsnivåer och -former bör delta i forumens verksamhet. Finansiärerna representeras åtminstone av TE-centralerna, arbets- och näringslivsbyråerna, läroavtalsbyråerna samt av eventuella andra finansiärer inom näringslivet, t.ex. FINNVERA.

I forumen behandlas bl.a. arbetskraftsbehoven kvantitativt men också kvalitativt t.ex. i fråga om utökat kunnande, utbildnings- och allmänna utvecklingsbehov. Forumen används också i analysen av de centrala prognostiseringsresultaten. Inom forumen utreder man behovet av stöd för utbildningen och näringslivet samt planerar konkreta utvecklingsåtgärder och kommer överens om arbetsfördelningen. Forumen är ett sätt för klustren att påverka och ta ställning till för dem viktiga frågor såsom examensgrunder, behovet av nybörjarplatser mm. De behandlar planerna för utbildningens verkställande och ser till att utbildningens innehåll motsvarar arbetslivets behov. På så sätt försäkras de sig om att utbildningen leder till ett så brett kunnande som möjligt. I utvecklingsforumen görs överenskommelser om gemensamma spelregler, verksamhetsmetoder och tidtabeller för inläring i arbete. Deras uppgift är att öka medvetandet om branscher som har behov av arbetskraft och att arbeta för att göra utbildningsmöjligheterna mera attraktiva för företagen som hör till klustren. I forumen utformas metoder för att trygga tillgången till arbetskraft och för att utveckla rekryteringsmetoderna. De enskilda klusterforumen kan vid behov hålla gemensamma möten för att koordinera verksamheten.

Utvecklingsforumen verkställer både Egentliga Finlands näringslivsstrategi och Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi. Forumen kan ersätta läroanstalternas nuvarande delegationer och enheter för prognostisering samt fungera som ett prognostiseringsnätverk för TE-centralen eller för andra aktörer. Sammanställare för utvecklingsforumen bestäms klustervis.

2. Näringslivsbaserade utbildningsmodeller utarbetas

Kritiska framgångsfaktorer: Samarbete med näringslivet, prognostisering av arbetslivets behov, en arbetslivsorienterad utbildningsplanering, arbetslivets deltagande i genomförandet av utbildningen, arbetslivs- och nätverkskunnande, arbetslivssamarbete, konkreta resultat och effekter, tidsenlighet och reaktionssnabbhet, välfungerande arbetslivssamarbete, strategisk målinriktning, samt resultatfinansiering.

Verkställare: Vuxenutbildningsanordnare tillsammans med näringslivet

Indikator: Arbetsgivarens nytta av utbildningen

Undervisningen utökas med det innehåll som arbetslivet kräver. Genom yrkesutbildningen förbättras bl.a. kvalitets-, projekt-, arbetsprocess- och nätverkskunnandet. Studerandenas kunskaper om företagande och om ansvarsfrågor och spelregler inom arbetslivet samt färdigheter i kundbetjäning ökas. Samarbetet mellan arbetslivskonsulter och vuxenutbildare bör utvecklas. Företagen informeras om möjligheten till samanskaffningar av utbildning. Genom ett ökat utbud av yrkesinriktad och frivillig utbildning vid sidan av arbetet samt olika stödtjänster förbättras arbetstagarnas möjligheter till förlängd arbetskarriär och att orka i arbetet. Avsikten är att självutveckling och uppdaterade färdigheter, såsom IKT- eller språkkunskaper, skall bidra till att i synnerhet de äldre arbetstagarna orkar i arbetet. Med hjälp av en utbildningsplanering i samarbete med arbetslivet uppfylls näringslivets kompetensbehov. Utbildningsanordnarna samarbetar för att genomföra dessa näringslivsbaserade modeller.

1.3.2. Invånarnas kompetens förstärks

3. Livslångt lärande förstärks i högskolorna

Kritiska framgångsfaktorer: Mångsidigt utbud av tjänster, tillgång till utbildning och tjänster, effektiv invandrarutbildning, arbetslivets deltagande i genomförandet av utbildningen och påverkan genom samarbete.

Verkställare: Regionalförvaltningsmyndigheterna tillsammans med samarbetsgruppen för högskolornas vuxenutbildning

Indikatorer: 1. Antalet genomförda utbildningar av läroavtalstyp inom högskolorna.
2. Vuxenutbildningens andel i högskolornas budget

I enlighet med AKKU-arbetsgruppens (totalreformen för den yrkesinriktade vuxenutbildningen) riktlinjer bör utbildning av läroavtalstyp inom högskolorna förverkligas som ett samarbetsprojekt med andra anordnare som har erfarenhet av läroavtalsutbildning. Hu-

vudmålet är att tillsammans med arbetslivet främja sysselsättningen bland högt utbildade arbetslösa och invandrare. Universiteten bör förbinda sig att under tiden 2010-2012 i sina strategier följa de principer som European University Association fört fram i sin publikation om livslångt lärande (eng. *European Universities' Charter on Lifelong Learning*). Studieutbudet inom öppna högskolan bör göras mera mångsidigt.

4. Välfärden i landskapet ökas genom utbildning och fortbildning

Kritiska framgångsfaktorer: Identifiering av behov, tillgång till utbildning och tjänster, mångsidigt utbud av tjänster samt konkreta resultat och effekter

Verkställare: Anordnare inom fritt bildningsarbete samt andra vuxenutbildningsanordnare tillsammans med kommunerna

Indikator: Förebyggande av marginalisering och andra mål för ökad välfärd ingår i utbildningarnas målsättning

Åtgärder som minskar hotet om marginalisering bör stödas. Sysselsättningen och kompetensen bland personer med nedsatt arbetsförmåga stärks. Genom att erbjuda mångsidiga utbildningstjänster kan man se till att den åldrande befolkningen aktiveras och att den förebyggande social- och hälsovårdspolitiken förverkligas. Det allmänna välbefinnandet i landskapet kan ökas genom att tillämpa principerna om livslångt lärande och genom att ta hand om befolkningens psykiska vitalitet.

5. En sökmotor för Egentliga Finlands vuxenutbildning grundas

Kritiska framgångsfaktorer: identifiering av behov, mångsidigt utbud av tjänster, tillgång till utbildning och tjänster, välfungerande samarbetsnätverk, effektiv resursanvändning

Verkställare: Vuxenutbildningsanordnare

Indikatorer: 1. Antalet vuxenutbildningsanordnare som finns i sökmotorn
2. Antalet besökare på webbsidorna under året

För att marknadsföra vuxenutbildningsutbudet i Egentliga Finland grundas en landskapsomfattande sökmotor. Utvecklandet av sökmotorn kunde genomföras som ett EU-projekt och göras välkänd och lättillgänglig, bl.a. via datorer på offentliga platser. Senare kan sökmotorn upprätthållas och finansieras av utbildningsanordnarna eller genom intäkter från utbildningsreklam. Sökmotorn förmedlar också information om utbildningsbehoven till utbildningsanordnarna. När sökmotorn grundas kan både Läroport-projektet (finska Opi-nOvi) och det riksomfattande NUOVE-projektet gällande rådgivning och handledning på webben utnyttjas.

6. Den uppsökande verksamheten på arbetsplatserna fortsätter och nya modeller för rekrytering av studerande utvecklas

Kritiska framgångsfaktorer: Samarbete med näringslivet, identifiering av behov, tillgång till utbildning och tjänster, kundorientering, individualiserad utbildning, flexibla och mångsidiga undervisnings- och handledningsmetoder, konkreta resultat och effekter samt ett väl fungerande arbetslivssamarbete

Verkställare: Vuxenutbildningsanordnare, företag, utvecklingscentralerna, arbets- och näringsbyråerna, läroavtalsbyråerna och övriga utbildningsfinansiärer

Indikatorer: 1. Antalet personer som är i arbetslivet och som saknar eller har en föråldrad examen eller endast en studentexamen
2. Antalet kontaktpersoner för utbildningen

Projektet Kunskapslyftets (finska Noste) goda praxis används fortsättningsvis men även nya modeller utvecklas för att främja rekryteringen av studerande, t.ex. genom att på arbetsplatserna utbilda kontaktpersoner för utbildningen. Till kontaktpersonernas uppgifter hör att uppmuntra sina medarbetare till att fortbilda sig, att fungera som stödperson och att öka arbetsgivarnas förståelse för fortbildning. Utbildningsanordnarna ser till att kontaktpersonerna utbildas och får rådgivning. I enlighet med undervisningsministeriets anvisningar är målgruppen för uppsökande verksamhet i synnerhet personer, som saknar eller har en föråldrad examen eller har endast en studentexamen. Dessutom utarbetas nya verksamhetsmodeller för att göra utbildning och kunnande mera uppskattat, både ur arbetsgemenskapens och ur individens synvinkel.

7. Utbildningsprogram för personer med främmande språk utvecklas

Kritiska framgångsfaktorer: Effektiv invandrarutbildning, tillgång till utbildning och tjänster, mångsidigt utbud av tjänster, kundorientering, individualiserad utbildning, flexibla och mångsidiga undervisnings- och handledningsmetoder, arbetslivssamarbete, konkreta resultat och effekter, strategisk målinriktning och effektiv resursanvändning

Verkställare: Regionalförvaltningsmyndigheterna, arbets- och näringsbyråerna, läroavtalsbyråerna, kommunerna

Indikatorer: 1. Antalet avlagda språkprov i finska eller svenska på olika nivåer bland personer som inte talar dessa språk som sitt modersmål
2. Skillnaden mellan hur många invandrare i arbetsför ålder som är sysselsatta jämfört med motsvarande andel bland resten av befolkningen
3. Andelen personer med främmande språk i utbildningarna

De invandrare som redan känner till grunderna i finska eller svenska eller som annars redan är i arbetslivet bör få möjlighet att förbättra sina språkkunskaper och sin kulturella kännedom genom arbetskraftspolitisk utbildning av läroavtalstyp. Helst skall det vara möjligt att delta i undervisningen vid sidan av arbetet. Särskilda stödresurser borde reserveras för att underlätta antagningen av personer som talar främmande språk till läroavtalsutbildning. Dessa utbildningar ordnas som ett komplement till invandrarnas integrerings- eller

arbetslivsförberedande utbildning och främjar integrationen och utvecklingen av språkfärdigheterna. Alla invandrare bör ha en möjlighet att delta i integreringsutbildning.

Vidare bör företagartutbildning ordnas även för personer med bristande språkkunskaper och sämre kännedom om finländska seder och bruk. Resurser reserveras också för deltagande i fritt bildningsarbete. Även vuxna invandrare bör ges en möjlighet att genomföra den finländska grundskolan. SPECIMA-projektets metoder för att ge högt utbildade invandrare den formella kompetensen de behöver för att arbeta i Finland understöds. Samtidigt bör högskolorna se till att grunderna för antagningen av studeranden inte baserar sig i allt för hög grad på språkliga eller kulturella faktorer eftersom dessa ofta kan bli ett hinder för personer med invandrarbakgrund. Vidare utarbetas metoder som underlättar för invandrarkvinnor att söka sig till utbildning och börja arbeta. Detta är ett ämne som kan vara känsligt och som därför bör diskuteras med både invandrarna och utbildarna. Lärarnas beredskap att undervisa och handleda personer med invandrarbakgrund bör förbättras. Landskapets invandrarstrategi verkställs och man bör tillsammans komma överens om vem som bär utbildningsansvaret för de olika målgrupperna och vilka språkkraven för personer med invandrarbakgrund är.

8. Antalet deltagare i utbildning ökar

Kritiska framgångsfaktorer: Identifiering av behov, tillgång till utbildning och tjänster, mångsidigt utbud av tjänster, flexibla och mångsidiga undervisnings- och handledningsmetoder samt konkreta resultat och effekter

Verkställare: Utbildningsanordnarna

Indikatorer: 1. Antalet studerande i relation till hela den vuxna befolkningen
2. Andelen manliga studerande

I Egentliga Finland bör man nå det nationella målet enligt vilken 60 % av vuxenbefolkningen deltar i vuxenutbildning av något slag. För att nå detta mål förutsätts att i synnerhet antalet studerande från underrepresenterade grupper ökar. För att detta skall lyckas och för att studerande med olika bakgrund skall kunna genomföra sin utbildning, bör utbildningsanordnarna utveckla sina stöd- och handledningstjänster samt uppmuntra till individualiserad utbildning genom identifiering och erkännande av kunnskap. Utbildningens struktur och innehåll bör utvecklas så att den tar bättre hänsyn till de underrepresenterade gruppernas behov.

9. Utbudet av och tillgången till svenskspråkig vuxenutbildning tryggas

Kritiska framgångsfaktorer: Tillgång till utbildning och tjänster, mångsidigt utbud av tjänster, identifiering av behov, kundorientering och påverkan genom samarbete

Verkställare: Utbildningsanordnarna

Indikator: Ett möjligast mångsidigt svenskspråkigt utbildningsutbud i Egentliga Finland

Ett tillräckligt svenskspråkigt vuxenutbildningsutbud i landskapet bör garanteras. Vidare bör det vara möjligt att avlägga studier inom vuxengymnasiet på svenska.

1.3.3. Tillgång till kompetent undervisningspersonal

10. Lärarnas arbetslivskunnande stärks

Kritiska framgångsfaktorer: Arbetslivs- och nätverkskunnande, uppdaterade ämneskunskaper, utvecklingskunnande, samarbete med näringslivet och ett välfungerande arbetslivssamarbete

Verkställare: Anordnare av yrkesutbildning på andra stadiet och anordnare av yrkeshögskoleutbildning

Indikator: Lärarnas deltagande i arbetslivet

Lärare, som undervisar på andra stadiet och i högskolor, bör uppdatera sina kontakter till och sitt kunnande om arbetslivet via arbetslivsperioder eller via annat samarbete med arbetslivet (t.ex. forskning, konsultering, eget företag). Överenskommelser om arbetslivsperiodernas organisering kan ske klustervis. Målet är att arbetslivsperioderna skall bli en permanent del av utvecklingsverksamheten inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen både på andra stadiet och högskolenivå. Man bör vara noggrann i valet av företag som mål för arbetslivsperioden. Som en del av utbildningsorganisationernas TYKE-uppgifter (Programmet för utvecklande av arbetslivet) bör arbetslivsrelaterad utvecklingsverksamhet ingå i arbetslivsperioderna. Perioderna bör beaktas i finansieringen av utbildningen. I undervisningen används också kunnandet hos personer i arbetslivet som ett komplement till lärarnas kunnande.

11. Lärarnas möjligheter till fortbildning utökas

Kritiska framgångsfaktorer: Pedagogiskt kunnande och handledarkompetens, uppdaterade ämneskunskaper, utvecklingskunnande, välfungerande samarbetsnätverk och effektiv resursanvändning

Verkställare: Utbildningsanordnarna, Läroporten-projekten (finska Opin Ovi), arbets- och näringsbyråerna

Indikatorer:

1. Antalet studerandearbetsdagar för lärare som deltagit i fortbildning i Egentliga Finland
2. Lärarnas pedagogiska behörighet
3. Lärarnas ämnesbehörighet
4. Lärarnas deltagande i utbildning

Läroportens utbildning bör i så hög grad som möjligt ordnas som ett samarbetsprojekt mellan utbildningsanordnarna och dra nytta av undervisningsutbudet i landskapets egna högskolor. För att stärka handledarkompetensen bör man se till att den praxis som Läroporten-

projekten (OpinOvi) utarbetat blir allmänt accepterad. Lärarnas handledarkompetens utvecklas i samarbete med arbets- och näringsbyråernas handledare.

1.3.4. Tillgång till kvalitativt god utbildning

12. Identifiering och erkännande av kunnande förbättras

Kritiska framgångsfaktorer: Individualiserad utbildning, kundorientering och välfungerande samarbetsnätverk

Verkställare: Utbildningsanordnarna, läroavtalsbyråerna, arbets- och näringsbyråerna

Indikator: Antalet utbildningsanordnare som godkänner de gemensamma spelreglerna för identifiering och erkännande av kunnande

Inom landskapet utarbetas gemensamma metoder och verksamhetsmodeller för identifiering och erkännande av kunnande så att tidigare utbildning eller arbetslivserfarenhet räknas till godo i fortsatta studier. Speciell uppmärksamhet bör fästas vid samarbetet mellan olika utbildningsnivåer och utvecklingen av individualiserad utbildning genom identifiering och erkännande av kunnande i högskolor. Universitetens AHOT-verksamhet (evaluering och validering av realkompetens) som utvecklas vid Åbo universitet bör även i fortsättningen ha en nationellt sett central roll. Genom samarbete kan man försöka utöva inflytande på examenskommissionerna och andra aktörer som påverkar utformandet av gemensamma verksamhetsmodeller. Gemensamma spelregler för hur fristående examina kan förverkligas inom arbetslivet oberoende av utbildningsorganisation bör utarbetas. Samtidigt utvecklas studieboken för livslångt lärande inom ett projekt lett av institutionen för utbildningssociologi vid Åbo universitet.

13. Vuxenutbildningsindikatorer tas i bruk

Kritiska framgångsfaktorer: Konkreta resultat och effekter, strategisk målinriktning samt effektiv resursanvändning

Verkställare: Utbildningsanordnarna och utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet

Indikator: Antalet vuxenutbildningsanordnare som tagit indikatorerna i bruk

Utbildningsanordnarna tar i bruk de indikatorer för vuxenutbildningen som förts fram i denna strategi. Utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet sammanställer årligen ett bokslut för Egentliga Finlands vuxenutbildning, som baserar sig på informationen från indikatorerna. Dessa indikatorer kan vidareutvecklas t.ex. med projektfinansiering från EU.

1.3.5. Utbildningsorganisationernas samarbete

14. Läroavtalsutbildningen utvecklas

Kritiska framgångsfaktorer: Valfungerande samarbetsnätverk, flexibla finansieringsmöjligheter, effektivt utnyttjande av finansieringen samt effektiv resursanvändning

Verkställare: Utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet, regionalförvaltningsmyndigheterna, arbets- och näringsbyråerna samt läroavtalsbyråerna och utbildningsanordnarna

Indikatorer:

1. Antalet gemensamma möten
2. Antalet läroavtalsbyråer
3. Antalet läroavtal i Egentliga Finland
4. Antalet läroavtalsarbetsgivare

Regelbundna möten mellan arbets- och näringsbyråerna, läroavtalsbyråerna och de som ansvarar för högskolornas utbildning av läroavtalstyp bör arrangeras. Även andra utbildningsanordnare kan delta i mötena. Målet är att komma överens om hur läroavtalsutbildningen skall genomföras i landskapet. Koordineringen mellan den arbetskraftspolitiska utbildningen och läroavtalsutbildningen bör förbättras.

En eventuell administrativ sammanslagning av läroavtalsbyråerna utreds, utgångspunkten bör dock vara att den lokala kundbetjäningen och lokalkännedomen kvarstår och att landskapets läroavtalsplatser används mera effektivt. För- och nackdelarna med en sammanslagning sett ur såväl aktörernas som kundernas synvinkel utreds genom att studera hur andra landskap organiserat läroavtalsverksamheten. Samtidigt utreds också hur högskolornas utbildning av läroavtalstyp koordineras.

15. Regelbundna möten inom fritt bildningsarbete ordnas

Kritiska framgångsfaktorer: Valfungerande samarbetsnätverk och en fungerande arbetsfördelning

Verkställare: Regionalförvaltningsmyndigheterna, anordnare av fritt bildningsarbete

Indikator: Antalet möten inom fritt bildningsarbete

Under mötena, som antingen en regionalförvaltningsmyndighet eller landskapets utbildningssektion sammankallar till, görs överenskommelser om bl.a. arbetsfördelningen och marknadsföringen av de olika formerna av utbildning inom fritt bildningsarbete. Samarbetet mellan aktörerna och profileringen av formerna av utbildning förstärks.

1.3.6. Resurser

16. Resurserna för vuxenutbildningen tryggas

Kritiska framgångsfaktorer: Valfungerande samarbetsnätverk, effektivt utnyttjande av finansieringen, effektiv resursanvändning och påverkan genom samarbete

Verkställare: Utbildningsanordnarna, utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet

Indikatorer: 1. Antalet studerandearbetsdagar
2. En uppskattning av antalet utbildningsanordnare som drar nytta av resultaten från enskilda projekt

Genom gemensam intressebevakning tryggas resurserna för Egentliga Finlands vuxenutbildning och samtidigt förbättras de politiska beslutsfattarnas kännedom om vuxenutbildningen.

Via olika utvecklingsprojekt kan mera resurser allokeras till Egentliga Finland. Resultaten av dessa projekt bör utnyttjas effektivt. Koordineringen mellan projekten bör förbättras och antalet gemensamma projekt utökas. Genom avtal mellan utbildningsanordnarna kan landskapets utbildningsplatser och resurser för vuxenutbildningen används till fullo. Via en gemensam intressebevakning kan man försäkra sig om att finansieringen för vuxenutbildningen inom landskapet är tillräcklig.

En kunskapsbank som innehåller information om lärarnas och handledarnas kompetens skapas. Via kunskapsbanken kan kunskapsutbytet mellan utbildningsanordnarna underlättas och lärarnas arbetscirkulation också mellan olika läroanstalter förenklas.

1.3.7. Förvaltning

17. Anordnarnätet inom vuxenutbildningen utvecklas

Kritiska framgångsfaktorer: En transparent och tydlig förvaltning, påverkan genom samarbete samt samarbete med ungdomsutbildningen

Verkställare: Utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet och utbildningsanordnarna

Indikatorer: 1. Totalkostnaderna i relation till antalet studerandearbetsdagar
2. Totalkostnaderna i relation till antalet examina
3. Antalet utbildningsanordnare

I enlighet med yrkesinstitutstrategin, kommun- och servicestrukturreformen KSSR (finska PARAS-hanke) och utvecklingsprogrammet för fritt bildningsarbete förbättras utbildningsanordnarnas verksamhetsförutsättningar genom att anordnarnätet inom landskapet utvecklas. Målet är att skapa ett regionalt anordnarnät, som omfattar fritt bildningsarbete och

yrkesutbildning. Anordnarnätet skall kunna erbjuda god service och vara såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt sett starkt.

18. Utbildningssektionens verksamhet stärks

Kritiska framgångsfaktorer: Påverkan genom samarbete, välfungerande myndighets-samarbete, välfungerande samarbetsnätverk och strategisk målinriktning

Verkställare: Regionalförvaltningsmyndigheterna

Indikatorer: 1. Antalet möten som utbildningssektionen håller
2. Antalet initiativ som utbildningssektionen tar
3. Deltagaraktiviteten i utbildningssektionens möten

Utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet Egentliga Finland och dess verksamhet blir permanent. Beredningen av utbildningssektionens ärenden förstärks och görs mera långsiktigt. Utbildningssektionen har en viktig roll i verkställandet och uppföljningen av vuxenutbildningsstrategin. Utbildningssektionen styr allokeringen av yrkesutbildningens resurser i enlighet med de behov som prognostiseringen för landskapet påvisat. Utbildningssektionen bör stärka sin roll som intressebevakare för utbildningen i Egentliga Finland.

Tabell 2: Sammandrag av strategins åtgärder

Vision 2015	Hållbar konkurrenskraft och aktivt kunnande för alla <i>Landskapets träffsäkra vuxenutbildning tryggar både arbetslivets och invånarnas kompetens genom att arbeta i nätverk, förutse förändringar och genom att vara en betydande och reaktionskänslig påverkare också på nationell nivå.</i>						
Strategiska tyngdpunkter	Kompetensen stärks		Utbildningens kvalitet förbättras		Regional påverkan		
Målnivåer	<i>Tillgången till kompetent arbetskraft tryggas</i>	<i>Invånarnas kompetens förstärks</i>	<i>Tillgång till kompetent undervisningspersonal</i>	<i>Tillgång till kvalitativt god utbildning</i>	<i>Utbildningsorganisationernas samarbete</i>	<i>Resurser</i>	<i>Förvaltningen</i>
Åtgärder	Klustervisa utvecklingsforum bildas	Livslångt lärande förstärks i högskolorna	Lärarnas arbetslivskunnande stärks	Identifiering och erkännande av kunnande förbättras	Läroavtalsutbildningen utvecklas	Resurserna för vuxenutbildningen tryggas	Anordnarnätet inom vuxenutbildningen utvecklas
	Näringslivsbaserade utbildningsmodeller utarbetas	Välfärden i landskapet ökas genom utbildning och fortbildning	Lärarnas möjligheter till fortbildning utökas	Vuxenutbildningsindikatorer tas i bruk	Regelbundna möten inom fritt bildningsarbete ordnas		Utbildningssektionens verksamhet stärks
		En sökmotor för Egentliga Finlands vuxenutbildning grundas					
		Den uppsökande verksamheten på arbetsplatserna fortsätter och nya modeller för rekrytering av studerande utvecklas					
		Utbildningsprogram för personer med främmande språk utvecklas					
		Antalet deltagare i utbildning ökar					
		Utbudet av och tillgången till svenskspråkig vuxenutbildning tryggas					

1.4. Verkställande och uppföljning av strategin

Utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet tillsammans med regionalförvaltningsmyndigheterna och utbildningsanordnarna har ansvaret för verkställandet och uppföljningen av Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi. De gemensamma indikatorerna för vuxenutbildningen samt det jämförelsematerial som samlas in från utbildningsanordnarna och som sammanställs till ett bokslut för landskapets vuxenutbildning kommer att vara de viktigaste verktygen för uppföljningen av strategin. De gemensamma indikatorerna bör fortsättningsvis utvecklas. Det är meningen att strategin delvis skall verkställas med stödfinansiering från Europeiska socialfonden (ESF). För att effektivisera verksamheten inom utbildningssektionens och vuxenutbildningens samarbetsnätverk planeras ett tväradministrativt EU-projekt, som även kan bidra till att koordinera verkställandet av vuxenutbildningsstrategin. Därtill har utbildningsanordnarna möjlighet att göra en skild ansökan om ESF-finansiering för att utveckla den sökmotor som nämns i åtgärd 5. De klustervisa utvecklingsforumen kan också ta ansvar för att strategin genomförs. Inom Åbo universitets forskningscentral för utbildningssociologi (RUSE) utformas studieboken för livslångt lärande som nämndes i åtgärd 12.

Varje utbildningsanordnare bör beakta strategin i sin egen verksamhet. Den svenskspråkiga vuxenutbildningen förverkligar åtgärdsförslagen i tillämpliga delar. Då åtgärderna verkställs beaktas också riktlinjerna i det nationella EDU-vuxen projektet.

Det är meningen att verkställandet av Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi skall utvärderas i Fela-projektet som koordineras av Åbo universitets pedagogiska fakultet. I utvärderingen granskas strategins förmåga att förbättra kvaliteten och effektiviteten hos Egentliga Finlands vuxenutbildningsorganisationer och näringsliv. Mellangranskningen av Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi utförs under år 2012. Då utvärderas hur strategins åtgärdsförslag har förverkligats. Samtidigt bör preciserande åtgärder, som försäkrar att visionen förverkligas till år 2015, planeras. Vid behov kan strategin då också uppdateras.

2. VUXENUTBILDNINGEN I EGENTLIGA FINLAND

2.1. Definition av vuxenutbildning

Finlands utbildningssystem består av

- nio år allmänbildande grundläggande utbildning (grundskola), före vilken barn har rätt att delta i ett års förskoleundervisning
- andra stadiet till vilken hör gymnasie- och yrkesutbildning
- högskoleutbildning som ges i yrkeshögskolor och universitet

Vuxenutbildning erbjuds på alla utbildningsstadier och -nivåer.

I vuxenutbildningen beaktas studerandenas tidigare kunskaper, färdigheter och livssituation i undervisningens innehåll och organisation. Vuxenutbildningen kan innehålla undervisning som leder till en grundexamen eller delar av den, allmänbildande utbildning som leder till examen, utbildning som leder till fristående examen, läroavtalsutbildning, fortbildning som uppdaterar eller breddar yrkeskunskapen, öppen högskoleundervisning eller annan undervisning eller hobbyverksamhet som främjar arbetslivskunskap eller medborgaraktivitet och förmågan att påverka i samhället.

Utbildningen kan antingen ske på den studerandes bekostnad, eller det kan handla om läroavtals-, arbetskrafts- eller personalutbildning.

Vuxenutbildning anordnas i läroanstalter som också ordnar utbildning för unga, i läroanstalter som endast ordnar vuxenutbildning, inom företag samt som personalutbildning på arbetsplatser.

Vuxenutbildningen har två roller: för det första tryggar vuxenutbildningen möjligheten till livslångt lärande på alla utbildningsnivåer och stadier, och för det andra förstärker vuxenutbildningen kompetensen inom arbetslivet.

I den här strategin definieras vuxenutbildning som utbildning vilken är planerad, organiserad och anordnad för vuxna. Det är fråga om utbildning som leder till fristående examen, utbildning av läroavtalstyp, yrkesutbildning inom yrkeshögskolan samt yrkesinriktad fortbildning inom universiteten och öppen universitetsundervisning. Utbildning inom fritt bildningsarbete som inte riktas till enbart barn och unga definieras också som vuxenutbildning.

Tabell 3: Vuxenutbildning som ingår i strategin

Yrkesutbildning på andra stadiet (vuxenutbildningscentra, yrkesläroanstalter, folkhögskolor och läroavtalsutbildning)

- Grundexamina, deras delmoduler samt förberedande utbildning för vuxna
- Yrkes- och specialyrkesexamina, deras delmoduler samt förberedande utbildning för vuxna
- Tilläggsutbildning som inte leder till examen avsedd för vuxna

Yrkeshögskolornas vuxenutbildning

- Yrkeshögskoleexamen som genomförs som vuxenutbildning
- Yrkeshögskolornas specialiseringsstudier
- Högre yrkeshögskoleexamina
- Öppen yrkeshögskoleundervisning

Vuxenutbildning inom universiteten

- Universitetens magisterprogram och examensinriktad fortbildning
- Universitetens specialiseringsstudier
- Universitetens fortbildningskurser
- Öppen universitetsundervisning

Folkhögskolorna

- Folkhögskolornas vuxenlinjer

Sommaruniversiteten

- Sommaruniversitetens kurser

Medborgar- och arbetarinstituten

- Medborgar- och arbetarinstitutens kurser för vuxna

Kvälls- och vuxengymnasier

- Gymnasie- och grundläggande undervisning
- Fristående kurser

2.2. Aktörer inom vuxenutbildningen

2.2.1. Utbildningsanordnare

Andra stadiets yrkesutbildning erbjuds i Egentliga Finland av 12 yrkesläroanstalter och sex vuxenutbildningscentra. Vuxenutbildning på högskolenivå anordnas i alla högskolor i Egentliga Finland. I Åbo finns tre vetenskapsuniversitet. Två hör till samma konsortium och en är en yrkeshögskola. Dessutom finns det tre andra yrkeshögskolor inom landskapet.

Inom Egentliga Finland finns sex folkhögskolor, 17 medborgar- och arbetarinstitut, ett sommaruniversitet och tre vuxen- och kvällsgymnasier. Dessutom utövar de nationella bildningsförbunden sin verksamhet regionalt inom Egentliga Finland.

En närmare förteckning över utbildningsorganisationerna som anordnar vuxenutbildning inom Egentliga Finland finns i bilaga 1.

2.2.2. Myndigheter

Statsförvaltning

Staten finansierar vuxenutbildning och övervakar dess kvalitet genom finansiell styrning och normstyrning. De statliga organisationerna som ansvarar för vuxenutbildningen inom landskapet är Egentliga Finlands arbets- och näringscentral samt länsstyrelsen i Västra Finlands län.

Länsstyrelserna, arbetskrafts- och näringscentralerna, de regionala miljöcentralerna, miljö-tillståndsverken, arbetarskyddsdistrikten och vägdistrikten kommer från början av år 2010 att läggas ner, och deras uppgifter att koncentreras och omfördelas i två nya myndigheter: regionförvaltningsverket och närings-, trafik- och miljöcentralen. Denna nya myndighetsstruktur kommer i fortsättningen att utgöra grunden även för andra statliga regionförvaltningsuppgifter som omorganiseras.

Regionförvaltning på kommunal nivå

Egentliga Finlands förbund är ett kommunförbund, som består av 28 kommuner inom landskapet Egentliga Finland, och vars kärnuppgifter bestäms i regionutvecklingslagen samt i markanvändnings- och bygglagen. Därtill fungerar Egentliga Finlands förbund som intressebevakare både gentemot statsmakten och EU. Förbundet ansvarar även för Central Baltic Interreg IV A-programmet. I Egentliga Finlands förbund hör utbildningsärenden till landskapets verksamhet för regionutveckling. Enligt strukturfondslagen finns i varje landskap en samarbetsgrupp som tillsätts av styrelsen för landskapsförbundet. Förutom uppgifter som har att göra med strukturfondsprogrammen kan landskapets samarbetsgrupp även ansvara för andra uppgifter som är betydande för den regionala utvecklingen. För behandlingen av utbildningsärenden har en skild utbildningssektion inom landskapets samarbetsgrupp tillsatts.

Egentliga Finlands kommuner har i huvudsak organiserat näringslivets utvecklingsverksamhet regionvis.

I Åbo fungerar en gemensam utbildnings- och utvecklingscentral för Åboregionens läroanstalter och företag, Koneteknologiakeskus Turku Oy. Statsrådet har i ett tidsbestämt specialprogram förordnat om ett kompetenscentrumprogram (finska OSKE), varigenom åtgärder riktas till nationellt viktiga insatsområden. Programmet baserar sig på utnyttjande av regionernas internationellt sett högklassiga kompetens. Turku Science Park ansvarar för Egentliga Finlands kompetenscentrumprogram (finska Varsinais-Suomen OSKE).

2.3. Vuxenutbildningen visavi omvärlden

2.3.1. Vuxenutbildningens utmaningar

Globalisering och miljöproblem

I en allt mer internationell värld påverkas och utmanas även vuxenutbildningen av den ökade globaliseringen. Den globala ekonomin, en ökad rörlighet hos människor, tjänster och produkter samt miljöfrågor kräver att vuxenutbildningen är i konstant förändring.

Vuxenutbildningen bör kunna reagera snabbt på konjunkturväxlingarna i världsekonomin. Vid lågkonjunktur i samband med permitteringar och uppsägningar måste vuxenutbildningen kunna erbjuda omskolning till dem som blivit utanför arbetslivet. Vid högkonjunktur ökar arbetsgivarnas rekrytering av arbetskraft och arbetsrelaterad invandring och då måste vuxenutbildningen kunna säkra ett mångsidigt utbud av kompetent arbetskraft.

Den globala ekonomin har skapat en ny arbetsfördelning, i vilken Finlands styrka är högklassig kompetens. Inom industrin flyttar många arbetsplatser med lägre kompetenskrav till utvecklingsländer eller ersätts med ny teknologi. Teknologins utveckling ökar vuxenutbildningens uppgifter. En snabb teknologisk framfart betyder att man konstant behöver utbilda kompetenta människor och uppdatera existerande kompetens. När den globala arbetsmarknaden expanderar och internationella service- och produktstandarder tas i bruk behövs å ena sidan en internationell utbildningsmarknad och å andra sidan en vuxenutbildning som kan komplettera och uppdatera t.ex. invandrarnas yrkeskunskap till finländska standarder; på så sätt beaktas även skillnaderna mellan olika nationella utbildningssystem.

Globaliseringen ökar invandringen. Invandringen till Finland ökar både gällande arbetsrelaterad invandring och av andra orsaker och innebär en dubbel utmaning för vuxenutbildningen. Dels bör invandraren integreras i det finländska samhället, dels bör invandraren få arbete på den finländska arbetsmarknaden.

Globaliseringen påverkar också på ett nytt sätt hur gränserna mellan arbete och fritid dras. Flexibla arbetstider och t.ex. skiftesarbete är en utmaning för vuxenutbildningen, som helst borde kunna samla sina studerande samtidigt och på samma ställe. Å andra sidan har den ökade betydelserna av sociala färdigheter inom arbetslivet gjort att skillnaderna mellan de färdigheter man behöver inom arbetslivet och de man behöver på sin fritid har blivit mer

diffusa. Inom vuxenutbildningen syns detta i gränslandet mellan yrkesinriktad vuxenutbildning och fritt bildningsarbete, som båda kan erbjuda liknande utbildningar inom t.ex. informationsteknologi och språk.

Världsomfattande miljöproblem, i synnerhet växthuseffekten, är något som även vuxenutbildningen måste reagera på. Särskilt inom det fria bildningsarbetet, men också inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen bör man se till att medborgarna får information om hållbara åtgärder och praktiska metoder som kan förhindra miljöproblemens spridning.

Förändringar inom arbetslivet och bland befolkningen

I Finland växer servicesektorn på industri- och i synnerhet jordbrukssektorns bekostnad. Inom dessa sektorer leder teknologins utveckling till att det i arbetsuppgifterna krävs allt mer teknologiskt kunnande. Arbetstagarna måste hela tiden uppdatera sina färdigheter för att hålla sig à jour med de teknologiska framstegen.

Landet har paradoxalt nog samtidigt en hög arbetslöshet och ett behov av arbetskraft. När arbetskraften och arbetsplatserna inte passar ihop talar man om problem med matchningen på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningens uppgift är att utbilda dem som står utanför arbetsmarknaden så att deras kompetens motsvarar kompetensbehoven inom branscher med arbetskraftsbrist. Detta förutsätter en lyckad prognostisering.

Att befolkningen åldras och att de stora åldersgrupperna går i pension är särskilda utmaningar för vuxenutbildningen, vars uppgift det blir att hjälpa den åldrande arbetskraften att förbli arbetsför och kompetent. Vuxenutbildningen är också socialpolitisk till sin verksamhet. I synnerhet det fria bildningsarbetet har en tydlig samhällelig uppgift att upprätthålla den åldrande befolkningens aktivitet. Att befolkningen blir äldre leder också till ett ökat behov av vårdrelaterade tjänster och vuxenutbildningen bör se till att det finns kompetent personal inom äldreomsorgen. För vuxenutbildningen är det ett problem i sig när digitalgenerationen möter trådtelefongenerationen i samma klassrum. Förändringar i befolkningsstrukturen och studerandenas gruppsammansättningar förutsätter också att utbildarna uppdaterar sina pedagogiska kunskaper. Även lärarna inom vuxenutbildningen blir äldre och har behov av att uppdatera och upprätthålla sin kompetens. Individualiseringen i samhället ökar trycket på vuxenutbildningen som i allt högre grad får uppgifter som traditionellt sett hört till familjen.

Vuxenutbildningsnätet förnyas

Vuxenutbildningsnätet påverkas av kommun- och servicestrukturreformen KSSR (finska PARAS) som för yrkesutbildningsanordnarnas del förutsätter ett befolkningsunderlag på 50 000 invånare. KSSR-projektets och undervisningsministeriets yrkesinstitutstrategi har som mål att organisera utbildningsanordnarna i större anordnarkomplex (yrkesinstitut) i avsikt att förbättra deras verksamhetsmöjligheter. Organiseringen av den yrkesinriktade vuxenutbildningen påverkas även av vuxenutbildningens totalreform, det s.k. AKKU-projektet. På motsvarande sätt fortsätter utvecklingsarbetet inom det fria bildningsarbetet utgående från organisationernas egna utvecklingsprogram.

Kunskapslyftet (finska NOSTE), programmet för höjandet av utbildningsnivån hos vuxna, avslutas år 2009, vilket också kommer att påverka vuxenutbildningsanordnarna. Avsikten med Kunskapslyftet var att uppmuntra dem som hör till målgruppen att påbörja yrkes- eller IT-utbildning, samt att erbjuda stöd vid genomförandet av en avbruten grundskole- eller gymnasieutbildning. Även om projektet och dess specialfinansiering är på slutrakan, finns det fortfarande behov av liknande utbildning.

Anordnarnätet inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen har förändrats. Industrins egna läroanstalter har i det stora hela lagts ner men på vuxenutbildningsmarknaden finns det i stället nya aktörer som erbjuder sina tjänster. Utbildningsanordnare med riksomfattande verksamhet har ökat antalet utbildningsställen. Därtill har antalet privata utbildningsföretag ökat. Personalutbildning som finansieras av arbetsgivarna anordnas även av företagareföreningar, handelskammare och många andra organisationer.

I synnerhet inom fritt bildningsarbete har TV och Internet utmanat den traditionella undervisningen, både vad gäller fritid och undervisningsmetoder. Att Internet är den viktigaste informationskällan för många påverkar vuxenutbildningen. Internet kan marknadsföra utbildningarna, fungera som en distributionsplats för undervisnings- och annat material som stöder undervisningen, samt fungera som lärmiljö.

Utmaningar i vuxenutbildningens verksamhetsmiljö

Modellen beskriver förändringarna i den miljö där vuxenutbildningen ges. Den yttre ringen representerar globaliseringen och miljöproblem. Den inre ringen representerar förändringar i arbetslivet och bland befolkningen samt individualiseringen. I mitten finns vuxenutbildningen som erbjuds av olika aktörer. Utmaningar från den yttre ringen är konjunkturväxlingar, teknologins utveckling, invandring samt förändrade arbets- och fritidsbegrepp. Utmaningar från den inre, nationella, ringen är bl.a. problem med matchningen på arbetsmarknaden och förvaltningsreformen. (BILD 1.)

Aikuiskoulutuksen toimintaympäristö

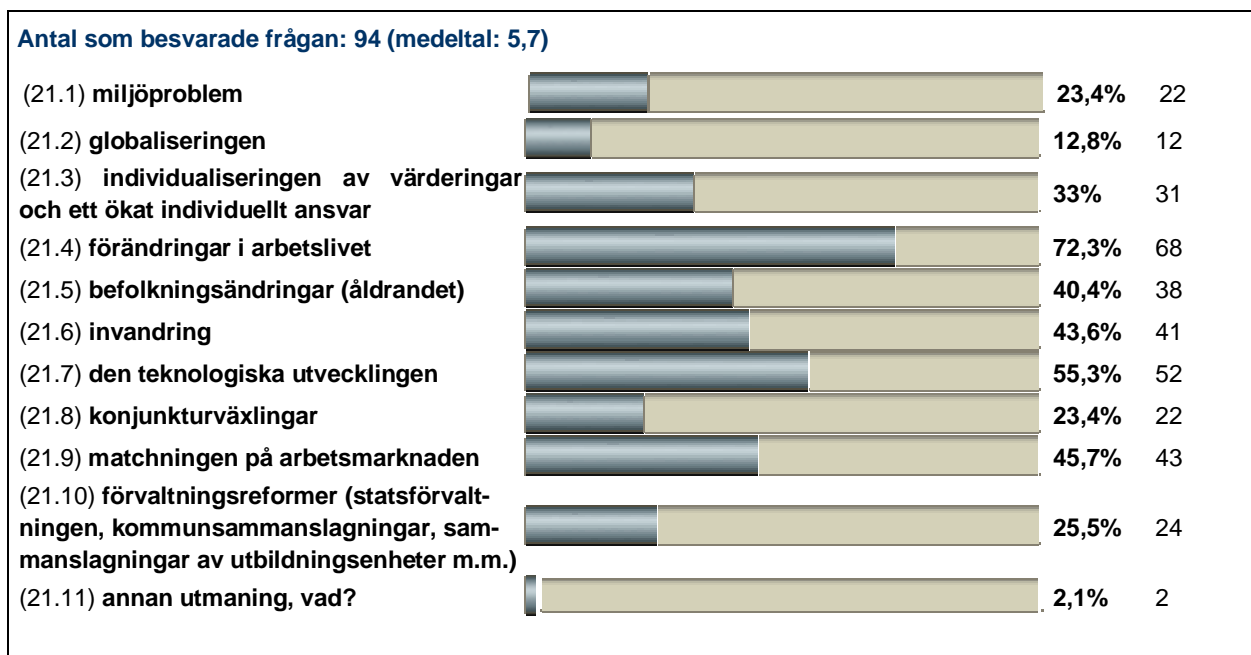

Helva & Haarikko 2008

Bild 1: Vuxenutbildningen och omvärlden

I enkäten till utbildningsorganisationerna var få av den åsikten att vuxenutbildningen förmår påverka globaliseringen, miljöproblemen eller konjunkturväxlingarna. Vidare ansåg endast ungefär en fjärdedel att vuxenutbildningen hade någon betydelse för förvaltningsreformen. Däremot ansåg de flesta att vuxenutbildningen nog kunde reagera på teknologins utveckling och förändringar i arbetslivet.

Tabell 4: Anser du att vuxenutbildningen för närvarande kan svara på följande utmaningar i tillräcklig grad? (välj alla alternativ som gäller)

Enligt dem som besvarade utbildningsorganisationsenkäten kunde utmaningarna hanteras bättre genom att utöka vuxenutbildarnas utbildning, genom samarbete med arbetslivet, genom att dra nytta av expertkunskande och genom att göra målen mer enhetliga. Dessutom ansåg man att det behövs mera resurser för närundervisning, nya metoder och ett bredare utnyttjande av individualiserad utbildning.

2.3.2. Riksomfattande riktlinjer för vuxenutbildningen

De riksomfattande riktlinjerna för vuxenutbildningen granskas utgående från undervisningsministeriets rapporter och publikationer. Dokumenten i fråga är: Utbildning och forskning 2007–2012, Utvecklingsplanen, Totalreform av den yrkesinriktade vuxenutbildningen – AKKU- ledningsgruppens mellanrapporter (på finska), Utvecklingsprogrammet för det fria bildningsarbetet 2008-2012 – Delrapport av utvecklingsprogrammets arbetsgrupp över det fria bildningsarbetet (på finska) samt vuxenutbildningsrådets publikation *Aikuiskoulutuspolitiikka Suomessa 2010 –luvun alkuvuosina* (på finska, Vuxenutbildningspolitik i Finland i början av 2010-talet).

Utbildningens kvalitet förbättras

Utbildningen bör göras mera effektiv genom att förkorta studietiden och förebygga studieavbrotten. Som stöd för detta bör studiehandledningen samt informationen och rådgivningen om utbildningarna utvecklas. Systemen för antagning av studerande, studiestödet, den individualiserade utbildningen, uppföljningen av studierna samt studenternas hälso-

vård och psykologtjänster bör likaså utvecklas. Identifiering och erkännande av kunnande stärks genom olika former av finansiering och nationella rekommendationer.

Vuxenutbildningens kvalitet, träffsäkerhet och effektivitet behöver förbättras. I synnerhet bör inläring som sker vid sidan av arbetet understödjas. Utbildningen övergår till ett system med resultatfinansiering.

Tillgången till kunnig arbetskraft tryggas

Utbudet av arbetskraft kan utökas genom att förlänga arbetskarriärerna, genom att förbättra kompetensen och arbetsförmågan hos de arbetslösa och personer utanför arbetskraften samt genom att öka den arbetsrelaterade invandringen. Ett tillräckligt stort utbildningsutbud som stöder byte av yrke är nödvändigt.

För att kunna identifiera och svara på kompetensbehoven förutsätts ett nära samarbete mellan de olika aktörerna inom vuxenutbildningen: utbildningsanordnarna som erbjuder tjänster inom utbildning och utveckling, högskolorna, arbetslivet, studerande och förvaltningen. Programmet för utvecklande av arbetslivet (TYKE) förutsätter att anordnarna av den yrkesinriktade fortbildningen samarbetar med företag och arbetsorganisationer. Speciellt små och medelstora företag bör stödas. Utbildningsanordnarna och högskolorna uppmuntras att diskutera med lokala företag och andra arbetssamfund om det lokala utbudet av utbildning och om utbildningens innehåll.

Förebyggande av marginalisering och rekrytering av flera studerande

Andelen arbetsföra vuxna som deltar i utbildning bör höjas till 60 procent. För närvarande är problemet det att deltagandet i utbildning är ojämnt fördelat och att det är svårt att få personer med låg utbildningsnivå att delta i utbildning. Ett genomgripande mål är också att uppmuntra arbetslösa till deltagande i utbildning. För dem som är i arbetslivet bör förutsättningarna att utbilda sig vid sidan av arbetet utan att tvingas avbryta eller vara borta från arbetet på grund av studierna förbättras. Genom att förbättra de studiesociala förmånerna kan deltagandet i vuxenutbildning ökas.

Lägre utbildade vuxna kan på grund av t.ex. tidigare skolupplevelser ha en hög tröskel för att på nytt börja en utbildning. De behöver speciella åtgärder och effektiv studiehandledning samt nya studiemetoder och –färdigheter för att klara av sina studier. Kunskapslyftet (finska NOSTE) har utvecklat metoder för uppsökande verksamhet, som bör förankras i alla vuxenutbildningar och tas i beaktande då statsandelsfinansieringen bestäms.

Tillgången till utbildning för invandrare tryggas

Integreringen av och sysselsättningen för invandrare kan främjas genom utbildning och genom att erkänna utländska examina eller genom att erbjuda kompletterande utbildning. Dessutom förbättras invandrarernas tillgång till allmänbildande utbildning. Invandrarfamiljernas mödrar, som är utanför arbetslivet, bör ges bättre möjligheter att delta i språkstudier.

Efter att invandrarna anlänt till Finland bör de så snabbt som möjligt, antingen före integreringsutbildningen, i samband med den eller efter att den avslutats, styras till antingen den öppna arbetsmarknaden eller erbjudas arbete som stöds av samhället. Oberoende av samsättningsituationen bör invandrarna ha möjlighet att få tillgång till den utbildning som motsvarar deras yrkes-, språkfärdighets- eller anpassningsbehov. Invandrarna bör, för att kunna gå vidare i sin karriär, ha möjlighet att delta i utbildning även efter de första tre åren som lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande stipulerar. Invandrarutbildningen bör tryggas med särskild tilläggsfinansiering. Den kulturella mångfalden i Finland skapar också ett behov av att ändra majoritetsbefolkningens attityder och beredvillighet att ta emot invandrare.

Företagarnas möjligheter att delta i utbildning förbättras

Vid utvecklingen av yrkes- och specialyrkesexamina samt annan utbildning riktad till vuxna bör speciellt kompetensbehoven bland företagarna och personalen inom mindre företag beaktas. Fortbildningen och den kompletterande utbildningen riktas så att den underlättar generationsskiften inom företagen. Den skall stöda uppkomsten av nya företag och förnya företagsverksamheten. Utbildning i arbetsledning och förmansutbildning utvecklas i samarbete mellan den yrkesinriktade vuxenutbildningen och yrkeshögskolorna på så sätt att yrkeshögskolorna deltar i anordnandet av den förberedande utbildningen för specialyrkesexamina.

Examenssystemet utvecklas

Yrkesutbildningens examenssystem bör utvecklas som helhet utgående från arbetslivets och enskilda individers kompetensbehov. Genom att göra det möjligt att kombinera delar av olika yrkesexamina i sin egen examen blir yrkesutbildningens examenssystem mera flexibelt och mångsidigt.

Praxisen att identifiera och erkänna tidigare kunnande bör vidareutvecklas och tas i beaktande vid utformningen av den nationella referensramen. Antalet avlagda examina bör ökas. Vidare bör man klargöra vilken behörighet för fortsatta studier olika examina ger. Examenskommissionernas arbetsmetoder bör förbättras och verksamhetsförutsättningar stärkas. Finansieringen för systemet med fristående examina förnyas på så sätt att den uppmuntrar verksamhetsmodeller som utgår från efterfrågan och som främjar avläggandet av examina och delar av dem. Den allmänna behörigheten för fortsatta studier vid universitet och yrkeshögskolor utvidgas till att i tillämpliga delar gälla även dem som avlagt en yrkes- eller specialyrkesexamen.

Lärarnas kompetens tryggas och förstärks

Det är en utmaning för undervisningspersonalen att upprätthålla sitt arbetslivskunnande och sina yrkesfärdigheter på en sådan nivå som motsvarar kompetensbehoven hos företag och organisationer inom den offentliga sektorn. Av vuxenutbildningens lärare saknar nästan hälften formell behörighet. Avsaknaden av formell behörighet speglas i utbildningens kvalitet och leder till tidsbundna tjänsteförhållanden, vilket försvårar utvecklingen på

sikt. Läraryrket bör göras mer uppskattat och attraktivt. Detta förutsätter bl.a. att arbetsförhållandena utvecklas och att tjänsteförhållandets förmåner förbättras.

Vuxenutbildningen blir mera internationell

För att främja internationaliseringen bör studerandes, examinanders och lärares rörlighet öka. Utländska studerande som kommer till Finland bör kunna erbjudas tillräckligt med undervisning i finska eller svenska. Internationaliseringen och verksamhet inom Östersjöområdet har utvidgat vuxenutbildningsaktörernas område.

Utvecklingen av det fria bildningsarbetet

Det fria bildningsarbetets uppgifter bör definieras noggrannare i lagen och i utbildningstillstånden. I definitionen av uppgifterna borde frågor gällande globaliseringen, invandrare, främjandet av medborgarnas hälsa och välfärd samt medborgarnas förmåga att påverka i samhället beaktas. Genom ett styrsystem kan man se till att en tillräckligt stor del av utbildningsutbudet inom fria bildningen anvisas för språkstudier och integreringsutbildning för invandrare, aktiviteter som förbättrar seniorernas livskvalitet samt annan verksamhet som förebygger marginalisering och förstärker ett aktivt medborgardeltagande. Andra uppgifter för fritt bildningsarbete är bl.a. arbete för att motarbeta växthuseffekten och arbete för att förändra finländarnas attityder gentemot invandrare.

Högskolornas vuxenutbildning förstärks

Vuxenutbildningens ställning inom högskolorna bör förbättras och möjligheten för högskoleutbildade att komplettera sin utbildning utvidgas, bl.a. genom att erbjuda utbildning av läroavtalstyp efter examensstudierna.

Magisterstudier bör arrangeras även för vuxenstuderande, som studerar vid sidan av arbetet. Möjligheterna att studera vid det öppna universitetet bör ytterligare klargöras och resurser för dess utveckling tryggas. Ett tillräckligt antal kurser inom det öppna universitetet bör ordnas i alla universitet och fakulteter. Identifieringen och erkännandet av kunnande bör utvecklas även inom vuxnas högskolestudier.

Anordnarnätverket

Utvecklingen av anordnarnätet inom den yrkesinriktade utbildningen sker i enlighet med yrkesinstitutstrategin genom att skapa i huvudsak regionala eller annars starka anordnar-komplex, yrkesinstitut. För utbildningsanordnare med specialiserade utbildningar bör verksamheten tryggas. Yrkesinstituten bör se till att den organisationsmodell de väljer upprätthåller och kontinuerligt utvecklar de högklassiga tjänster, som är avsedda både för dem som är på väg in i arbetslivet och för dem som redan är där. Organisationsmodellen för den yrkesinriktade vuxenutbildningen bestäms av anordnarna utgående från regionens behov och särdrag. Vuxenutbildningens många olika strukturer, dess olika huvudmannamodeller samt tillgången till utbildning bör säkerställas.

Utvecklingen av den arbetskraftspolitiska utbildningen och läroavtalsutbildningen

De arbetskraftspolitiska åtgärderna går ut på att i enlighet med AKKU-arbetsgruppens riktlinjer förena lönesubventionerat arbete och arbetskraftspolitisk utbildning av läroavtalstyp. Läroavtalsutbildningen, som kan ses som ett sätt att anordna yrkesinriktad grund- och tilläggsutbildning utgående från efterfrågan, bör utvecklas på så sätt att utbildningens flexibilitet, effektivitet och kvalitet förbättras. Utgångspunkten bör fortfarande vara i arbetslivet och med sikte på att undvika flaskhalsar på arbetsmarknaden. Utbudet av läroavtalsutbildning bör utökas.

Utvecklingen av nätbaserad undervisning

Vuxenutbildningen måste även i framtiden säkra tillgången till flexibla och kvalitetsmässigt goda tjänster på ett sätt och under den tid som passar kunderna. För att detta skall lyckas är användandet av IKT i undervisningen, i handledningen och i produktionen av läromedel en förutsättning. Därtill bör nationella och internationella nätverk samarbeta. En växande andel av studier och informationssökning sker självständigt via informationsnätverk. Att organisera denna verksamhet är också en utmaning för det fria bildningsarbetet.

Informations-, rådgivnings- och handledningstjänster

Vuxenutbildningen görs mera träffsäker och effektiv genom att ta i bruk kundorienterade informations-, rådgivnings- och handledningstjänster samt genom att utveckla ett system för erkännande och tillgodoräknande av tidigare kunskaper. Genom goda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster är det möjligt att styra medborgarna till en utbildning som motsvarar deras livssituation och behov, samt att därefter stöda dem i genomförandet av utbildningen. Goda rådgivningstjänster minskar risken för överlappande utbildning och höjer befolkningens utbildningsnivå.

Trots att befolkningen blir allt mer kunnig i informationsteknik finns det en del som inte kan eller vill använda sig av Internetbaserade tjänster. Av denna orsak måste även skriftligt material vara tillgängligt.

Handlednings- och rådgivningsservicen bör göras mera tillgänglig både genom Internet och genom tjänster som erbjuds av TE-byråerna och utbildningsenheterna. Dessutom utreds möjligheten att utveckla en studiebok för livslångt lärande. Studieboken skulle täcka all slags utbildning och förvärvad kompetens.

Forskningsutvecklingen inom vuxenutbildningen

Med respekt för universitetens och forskarnas autonomi utökas diskussionerna gällande forskningens innehåll och inriktning i fråga om vuxenstudier. Även forskningens möjligheter att producera sådan ny kunskap, som är nödvändig både för att fatta arbetskraftspolitiska beslut och för att utveckla vuxenutbildningssystemet i framtiden bör diskuteras. Också inom fritt bildningsarbete skulle ett forskningsprogram vara välkommet.

Riksomfattande riktlinjer i Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi

Centrala teman i Egentliga Finlands vuxenutbildningsstrategi är utvärdering av förändringarna i omvärlden, utveckling av utbildningens kvalitet, tryggande av tillgången till kompetent arbetskraft och tryggande av invandrarnas rätt till utbildning. Att förebygga marginalisering och att öka antalet deltagare i utbildning hör i synnerhet till det fria bildningsarbetets strategiska uppgifter. Företagares och små företags möjligheter till utbildning förbättras i samband med uppgiften att stärka arbetslivet. För att förbättra examenssystemet krävs regionala påverkningsmöjligheter. Arbetet för att trygga lärarnas nuvarande och framtida kompetens är en del av utbildningens kvalitetsutveckling. Utvecklingen av det fria bildningsarbetet och vuxenutbildningen vid högskolorna ingår som egna helheter. Förändringar i utbildningsanordnarnätet och utvecklingsverksamheten då det gäller finansiering, förvaltning och styrning bör hållas under uppsyn och är något som man aktivt kan försöka påverka. Utvecklingen av webbaserad undervisning och internationalism är inte centrala punkter i strategin, men de blir aktuella i enskilda utvecklingsåtgärder. Informations-, rådgivnings- och handledningstjänsterna utvecklas genom Läroport-projektet (finska OpinOvi). Vad gäller utveckling av forskningen inom vuxenutbildningen ger strategin möjliga forskningsämnen och infallsvinklar.

2.3.3. Näringslivets utveckling i Egentliga Finland

Näringslivet i Egentliga Finland och dess framtid behandlas i huvudsak i Egentliga Finlands näringslivsstrategi. Strategin baserar sig på klustertänkande och har som mål att utveckla landskapets nyckelbranscher. De viktigaste sektorerna enligt näringslivsstrategin är bioteknikbranscherna, logistikbranschen, naturbruksbranschen, turism- och kulturbranschen, metall- och materialbranschen, byggnads- och fastighetsbranschen, social-, hälso- och idrottsområdet samt informations- och kommunikationsbranschen.

I arbetsgrupperna som beredde näringslivsstrategin framhövdes arbetslivets önskan att få mera information om innehållet i den yrkesinriktade utbildningen och att den bättre skulle motsvara arbetslivets krav. Kompetens i affärsverksamhet, kundbemötande, miljöfrågor och attitydförhållanden behövs inom många sektorer. Inom IKT-branschen ville man dessutom förbättra utbildningens image. Som ett förenande mål för alla nyckelsektorer framstod behovet av olika innovationsforum och –projekt. Utvecklingen av dessa bör ske i samarbete mellan vuxenutbildarna och de regionala utvecklingscentralerna.

I samband med vuxenutbildningsstrategin utfördes intervjuer med representanter från arbetslivet. I intervjuerna betonades, att utbildningarna måste vara kvalitativt goda. Det finns behov av någon form av kvalitetsstandard, eftersom examina inte alltid motsvarar kompetensbehoven. Företagen behöver en större möjlighet att påverka planeringen av utbildningen. Inom utbildningarna bör dessutom tidigare kunskaper och arbetslivserfarenhet beaktas. Problemet med vuxenutbildningen är att den ofta är för examensinriktad. För att kunna försäkra sig om att lärarnas arbetslivskunskaper är tidsenligt behövs en mer systematisk modell. Studerande, som praktiserar vid läroanstalter, skulle samtidigt kunna göra riktigt arbete för industrin som underleverantörer. Utbildningens resurser bör användas effektivt och utbudet bör basera sig på behoven. Med hjälp av klustervisat forum kan behoven lättare identifieras. Vid högkonjunktur kommer det igen att finnas ett behov av arbetskraft som, ifall arbetskraften kommer från utlandet, bör utbildas redan där. Man ansåg att

läroavtalsutbildningen kunde vara mera flexibel och mindre examensinriktad. På arbetsplatserna är det svårt att hitta personer som skulle ta hand om handledningsuppgifter.

Utbildningen borde lägga större vikt vid att utveckla de studerandes färdigheter i kundbetjäning och sociala färdigheter. Redan i ansökningsskedet borde de potentiella studerandenas arbetsmotivation testas. Inläringen borde fokusera mera på processkunskande, nätverkskunskande, internationalism och produktivitet. De, som utbildar sig för chefsuppdrag, borde dessutom ges undervisning i textframställning, merkantil utbildning och språkfärdigheter. Att allt färre kan svenska i Egentliga Finland är ett problem. Behovet av en arbetslivsbaserad chefsutbildning betonades särskilt. För Egentliga Finland är det viktigt att marinindustrins examina tryggas. Högskoleutbildade bör erbjudas flexibla fortbildningsmöjligheter. Inom serviceyrkena behövs större satsningar på att förbättra imagen. En av vuxenutbildningens utmaningar är, att erbjuda utbildning som kan hjälpa de anställda att orka i arbetet och som kan förlänga deras arbetskarriär. Äldre bör utbildas för arbetsuppgifter som de orkar med. För invandrarnas del framhävs vikten av att kunna landets språk. IKT-kunskande behövs likaså. Invandrarutbildning av läroavtalstyp skulle säkert fungera väl i sådana arbetsuppgifter där det inte är absolut nödvändigt att kunna god finska eller svenska.

Vuxenutbildningsstrategins åtgärdsförslag har koordinerats med landskapets näringslivsstrategi.

2.3.4. Vuxenutbildningens särdrag i Egentliga Finland

Enligt vuxenutbildningsstatistiken från år 2004 saknar aningen fler av Egentliga Finlands befolkning en grundskoleexamen (EgF 25 %, hela landet 24 %) och aningen färre en högre högskoleexamen (EgF 8 %, hela landet 9 %) jämfört med hela landet. Antalet som avlagt examen på andra stadiet motsvarar landets medeltal och är i ökande. Trots detta finns det fortsättningsvis ungefär 30 000 personer i arbetslivet i Egentliga Finland som saknar yrkesutbildning. Detta enligt de senaste uppskattningarna inom Kunskapslyftet (finska NOSTE). I Egentliga Finland är antalet arbetsplatser inom industrin större än det nationella medeltalet.

Andelen vuxenstuderande inom den yrkesexamensinriktade utbildningen är mindre i Egentliga Finland än i resten av landet, med undantag av läroavtalsutbildningen. På högskolenivå är andelen som studerar för en högre yrkeshögskoleexamen likaså lägre än i landet i genomsnitt. Inom yrkesutbildningen på andra stadiet är däremot andelen vuxenstuderande större än i landet i övrigt.

Vuxnas deltagande i vuxenutbildningen i Egentliga Finland är i bruttotal 39 %, vilket underskrider undervisningsministeriets nationella mål om 60 %. I de landskap som uppnått målet kan resultaten förklaras med att flera deltar i icke-examensinriktad utbildning inom fria bildningen än vad som är fallet i Egentliga Finland. En delorsak är också det lägre deltagandet i yrkesexamensinriktad utbildning i landskapet.

Det finns således potential att öka utbildningen i Egentliga Finland eftersom antalet vuxna som deltar i utbildning är mindre än landets medeltal och underskrider det riksomfattande målet. Redan ett utökat utbud skulle öka deltagandet i vuxenutbildning. I Egentliga Finland

anordnas mera läroavtalsutbildning än i medeltal, men däremot är statsandelsfinansieringen för utbildningen mindre än landets medeltal. I Egentliga Finland borde man få flera utbildningsplatser på andra stadiet för yrkesinriktade examina. I yrkeshögskolorna ser det ut som om vuxna placeras i utbildning avsedd för ungdomar i avsaknad av ett vuxeninriktat utbildningsutbud. I den här undersökningen verkar det fria bildningsarbetet närmast satsa på utbildning inom kultur och det humanistiska och pedagogiska området.

Ålderskorten ger statistisk information om antalet personer i arbetslivet, deras ålder, vilka yrken som sysselsätter mest och hur arbetsuppgifterna fördelar sig mellan olika åldersgrupper. Med hjälp av landskapets ålderskort kan man prognostisera arbetstagarnas avgång yrkesvis, deras kompetensstruktur samt de kommande behoven av arbetskraft och därtill hörande utbildning. En rapport om ålderskorten som blev klar i mars 2009 stöder likaså strategiarbetet. Jordbruket har en viktig roll inom landskapet. Jordbrukets framtid kan påverkas av förändringar i EU:s jordbrukspolitik och t.ex. produktionen av biobränslen. Vårdarbete på grundnivå (primärskötare, närvårdare och sjukskötare) sysselsätter flest människor i landskapet och antalet arbetsplatser inom branschen har ökat snabbast. En annan bransch med hög sysselsättning är handeln (både försäljare och försäljningsexperten). Även kosthållsbranschen är ytterst betydande i landskapet. Dessa serviceyrken påverkas också av konjunkturvåxlingarna. Inom industrin är landskapets viktigaste sysselsättare teknologiindustrin, men även byggnadsbranschen har en stark ställning. Att antalet företag ökat i Egentliga Finland märks snarast i en större sysselsättning för rutinarbetare än för yrkesarbetare.

Mest arbetsplatser har försvunnit inom maskinmontering, industriproduktion, expertuppgifter inom fysik-, kemi- och tekniska branscherna samt inom jordbruket. Ålderskorten visar att utöver jordbrukarna är de äldsta arbetstagarna chefer och högre tjänstemän, byråanställda och arbetande inom kundbetjäningstyrken samt assisterande arbetare. Jordbrukare, primär- och närvårdare, sjukhus-, vård- och köksbiträden, städare samt försäljnings- och finansieringsexperten är yrken där pensioneringsgraden är hög. Alla arbetsplatser, som blir lediga på grund av pensionering, kommer inte att fyllas. Försäljning är inom landskapet helt klart många ungas första jobb som hjälper dem på vägen till andra branscher. På basis av ålderskortsanalysen borde man stöda en vertikal utbildningsmodell där även de som har högskoleutbildning skulle kunna arbeta på grundyrkesnivån, istället för att satsa på en horisontal modell som innebär många examina på samma utbildningsnivå.

”Harmaantuva Varsinais-Suomi” är en utredning över förändringarna i befolkningens och arbetskraftens åldersstruktur i Egentliga Finland och hur detta påverkar landskapet fram till år 2015. År 2000 var andelen över 65-åringar i relation till 15-64 åringarna, alltså personer i arbetsför ålder, 27 procent. År 2015 kommer andelen att ha ökat till 34 procent. Samtidigt kommer antalet under 54-åringar att minska med 13 000 personer och över 54-åringar att öka med över 14 000 personer. Flyttningsrörelsen inom landet ökar en aning landskapets befolkning, men nativiteten och dödligheten tar ut varandra. De stora åldersgrupperna kommer att lämna arbetsmarknaden under åren 2010-2015. Fram till dess har befolkningsantalet i arbetsför ålder ökat men därefter blir trenden neråtgående. På grund av att befolkningen åldras och det faktum att de anställda inom välfärdstjänsterna är äldre än medeltalet, kommer social- och hälsovårdssektorn att behöva en stor del av den nya framtida arbetskraften. Detta leder till att de olika branscherna måste konkurrera om arbetskraften. I rapporten rekommenderas, att för att bemästra arbetskraftsunderskottet, bör i första hand den redan existerande reserven av arbetskraft, dvs. de hemmavarande och de arbetslösa utnyttjas. Vidare bör speciell uppmärksamhet riktas på verksamhet som främjar

välstånd i arbetet. Den nuvarande pensionsåldern är i medeltal 59 år och av 64-åringarna är bara 10 procent kvar i arbetslivet. Det finns också regionala skillnader i befolkningsförändringarna. Antalet barn minskar särskilt i Nystadsregionen, Loimaa-regionen och i de åboländska kommunerna. Landskapets gränstrakter lider av ett utflyttningsöverskott medan landskapets centrala områden har ett inflyttningsöverskott, men överallt blir de unga allt färre och antalet äldre ökar.

Det ökade antalet äldre leder till ett större behov av tjänster inom social- och hälsovårdssektorn. På samma gång uppkommer en ny form av företagsverksamhet. Inom industrins affärsverksamhet ökar efterfrågan på tekniska lösningar inom hälsovård, läkemedelsindustri, diagnostik, motionsutrustning samt hälsofrämjande livsmedel. Trots den alltjämnt äldre befolkningen och de riksomfattande prognoserna tror man att behovet av arbetskraft inom utbildningssektorn kommer att öka i landskapet. I Egentliga Finland kommer ungefär hälften av de arbetsplatser som fanns år 2000 att vara lediga år 2015; de yngre åldersklasserna kommer inte att kunna ersätta avgången. För att ersätta avgången krävs en aktiv invandrarpolitik och att landskapets befolkningstillväxt ökar.

Tvåspråkigheten är ett av Egentliga Finlands särdrag. Av landskapets befolkning är fem procent svenskspråkiga. De bor i huvudsak i Åbo och i Åboland, som numera består av Kimitoöns kommun och Väståbolands stad. År 2006 saknade 18 procent av landskapets svenskspråkiga 25-64-åringar en utbildning efter den grundläggande utbildningen. Ungefär 27 procent hade en grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen, medan ungefär 19 procent hade en högre högskoleexamen. Inom högskoleutbildningen är vuxenutbildningsutbudet gott, eftersom Finlands enda svenskspråkiga universitet, Åbo Akademi, finns i landskapet. Även inom det fria utbildningsarbetet är det svenskspråkiga utbildningsutbudet mångsidigt. Utmaningen är däremot att ordna yrkesinriktad vuxenutbildning på andra stadiet. Hittills har utbudet varit förhållandevis snävt. Det har t.ex. inte alltid gått att ordna svenskspråkig teoriundervisning inom läroavtalsutbildningen. Det behövs således nya modeller och ett bredare samarbete mellan utbildningsanordnarna för att öka utbudet av svenskspråkig utbildning.

Antalet invandrare i Egentliga Finland har mångdubblats under de senaste 15 åren. Ännu i början av 1990-talet fanns det i landskapet bara ungefär 2000 personer som talade främmande språk, dvs. annat språk än finska eller svenska, som sitt modersmål. Nu är antalet personer med främmande språk som modersmål över 15 000. Av utlänningarna i Egentliga Finland bor 80 % i Åboregionen och 10 % i Salo. Ryssarna är den största gruppen. Invandrarnas arbetslöshetsprocent är över 20 % och i synnerhet invandrare med flyktingbakgrund lider av arbetslöshet. Somaliernas arbetslöshet är bara lite över 10 % medan arbetslöshetssiffran för kurder och personer med arabiska är cirka 20 %. Invandrarna är inte en homogen grupp. En del av dem är mycket välutbildade medan en del är analfabeter. Även om undersökningar visar att invandrarnas arbetsvilja är hög förorsakar finländarnas ovana att anställa invandrare problem för deras sysselsättning. Sysselsättningen försvåras också av att olika länder har olika examensstrukturer. För att integrera invandrarna i Finland skulle i första hand goda språkkunskaper och en arbetsplats hjälpa. Man lär sig ett språk flytande endast genom aktivt bruk, till vilket arbetslivet ger den bästa möjligheten. Även om de nuvarande arbetskraftsreserverna kvantitativt räcker till att fylla arbetskraftsbehovet inom den närmaste framtiden, bör man i Egentliga Finland förbereda sig på att utveckla den arbetsrelaterade invandringen på ett målmedvetet sätt.

Landskapets forsknings- och utvecklingsutgifter koncentrerar sig på grund av företags- och högskolekoncentrationen till Åboregionen. Å andra sidan är Salo i topp då det gäller den privata sektorns forsknings- och utvecklingsutgifter i landskapet. Även i Loimaa ökar forsknings- och utvecklingsutgifterna, men i Nystadsregionen sjunker de. I synnerhet metallindustrin satsar för lite på forsknings- och utvecklingsverksamheten, vilket är oroande. De ekonomiska cykler som påverkar Egentliga Finland varierar allt kraftigare, vilket utmanar vuxenutbildningens reaktionsförmåga. I publikationen 'Landskapets tillstånd 2008' konstateras: Man klarar sig inte längre i arbetslivet, om man inte är beredd att utbilda sig, utveckla sig och upprätthålla sin yrkesfärdighet. Den som passivt väntar hinner inte längre stiga på tåget, då farten tilltar på nytt. Även inom utbildningen kan man passiveras. En del av dem som kommer att sägas upp är oundvikligen personer med en yrkesskicklighet som inte motsvarar kraven inom branschen.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att det finns mycket att göra när det gäller Egentliga Finlands vuxenutbildning: att höja befolkningens utbildningsnivå, att höja deltagandet i vuxenutbildningen, att minska problemen relaterade till åldrandet, att utbilda invandrare och förbättra deras sysselsättningsmöjligheter, att snabbt kunna reagera på konjunkturväxlingar, att å ena sidan förebygga arbetslöshet och å andra sidan förebygga bristen på arbetskraft.

2.4. Strategiska tyngdpunkter

2.4.1. Strategins tyngdpunktmatris

Tre strategiska tyngdpunkter utkristalliserades: att stärka kompetensen, att förbättra utbildningens kvalitet och att påverka regionalt. Dessa tre tyngdpunkter indelades i målnivåer.

De viktigaste målgrupperna för utbildningen ansågs vara invandrarna, den åldrande befolkningen, de som riskerar att bli marginaliserade samt företagarna. Målgrupperna och huvudmålen korstabulerades till en matristabell. För att få ett bättre resultat omfattade tabellen också personal, yrkesbytare samt pensionärer utöver de redan nämnda målgrupperna. Senare ersattes rubriken "personer med risk att bli marginaliserade" med rubriken "arbetslösa".

I matristabellen bestämde man sig för att dela upp utbildningsanordnarna enligt högre nivå, andra stadiet, fritt bildningsarbete och övriga aktörer. Till den sistnämnda gruppen hör bland annat myndigheterna.

Matrisen finns i bilaga 2.

2.4.2. Kompetensen stärks

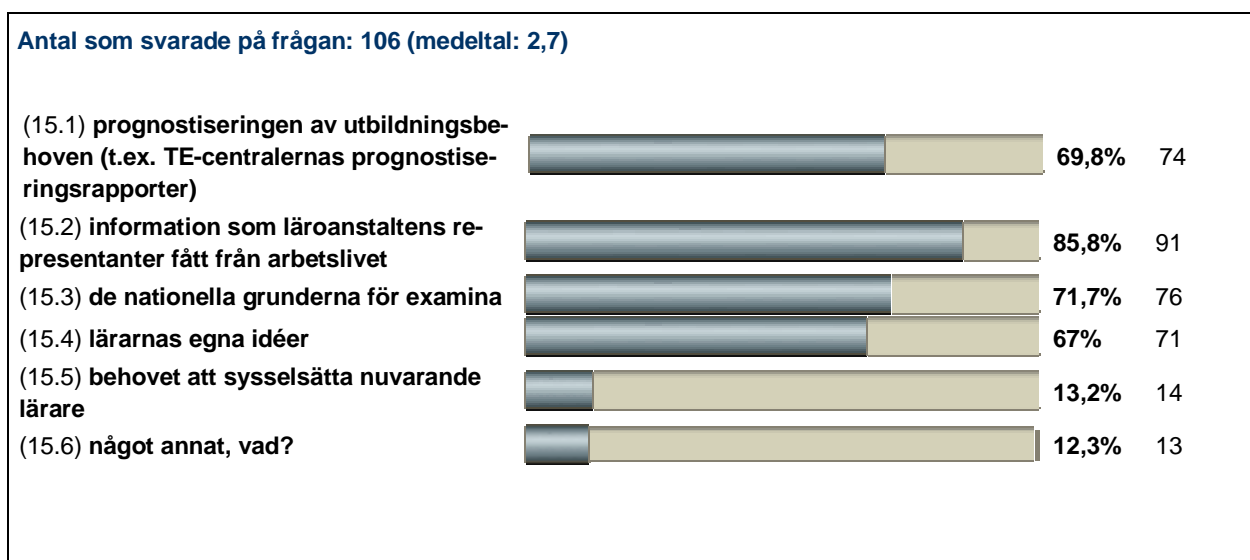
Att stärka kompetensen är ett centralt strategiskt mål. Målet uppdelas i två målnivåer, dvs. att trygga tillgången till kompetent arbetskraft och förstärka invånarnas kompetens.

Tillgången till kompetent arbetskraft tryggas

Vuxenutbildningen skall se till att näringslivet och andra arbetssamfund har tillgång till en kompetent arbetskraft. Detta innebär dels att den nuvarande personalen får möjlighet att stärka sin kompetens, dels att den personal som skall rekryteras är kompetent. För att trygga tillgången till kompetent arbetskraft utgår man från såväl arbetsgemenskapens behov som studerandenas egna önskemål. För att trygga tillgången till kompetent arbetskraft behövs både kvantitativ prognostisering och utveckling av utbildningskvaliteten. Man måste dock ta i beaktande att i och med att åldersklasserna blir mindre kan utbildningssystemet inte ensamt se till att arbetskraften räcker till.

Svaren i enkäten visar att utbildningarna planeras utgående från arbetslivets behov, vilka bygger på prognostiseringsuppgifter och arbetslivskontakter. Även kriterierna för examina var en viktig utgångspunkt för planeringen. Två av tre ansåg att också lärares egna idéer spelar en roll.

Tabell 5: Vad baserar sig utbildningsplaneringen i din läroanstalt på?

Yrkesutbildningens reaktionskänslighet kan enligt enkätsvaren utvecklas genom att förbättra utbildningsanordnarnas flexibilitet och genom att ge dem större resurser. Mera tid behövs framför allt för att reda ut arbetslivets behov. Att det behövs ett fungerande samarbete med näringslivet understryks i många svar. Ett förslag var att utbilda s.k. utbildningsagenter för arbetslivet med uppgift att kartlägga behoven. Konkurrensen mellan utbildningsanordnarna ansågs försämra utbildningens reaktionsförmåga.

Citat ur enkäten (översättning): Man borde samarbeta mera med olika företag inom branschen och med olika intressentgrupper, som företagareföreningar och fackförbund. Dessutom borde det finnas mera resurser för att få igång den utbildning som behövs, t.ex. genom att anställa timlärare. En kontinuerlig, regelbunden kontakt med TE-centralerna, arbets-

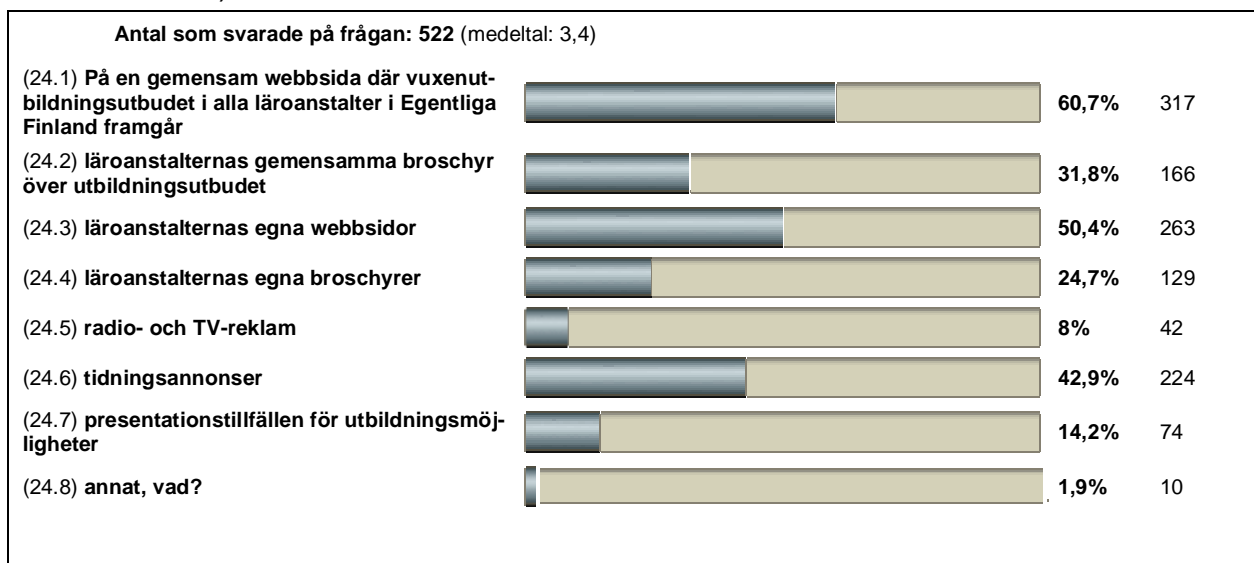
kraftsbyråerna och andra intressentgrupper är absolut nödvändig. Utbildarna bör också noggrant ge akt på vad företagen har för behov, och det borde vara lätt att omsätta dessa behov i konkreta åtgärder.

Invånarnas kompetens förstärks

Vuxenutbildningen bör kunna tillgodose den vuxna befolkningens behov av utbildning. Man bör i synnerhet fästa uppmärksamhet vid utbudet av och tillgängligheten till vuxenutbildning. Särskilt utmanande är utbildning av personer med lägre utbildning och utbildning som riktas till invandrare.

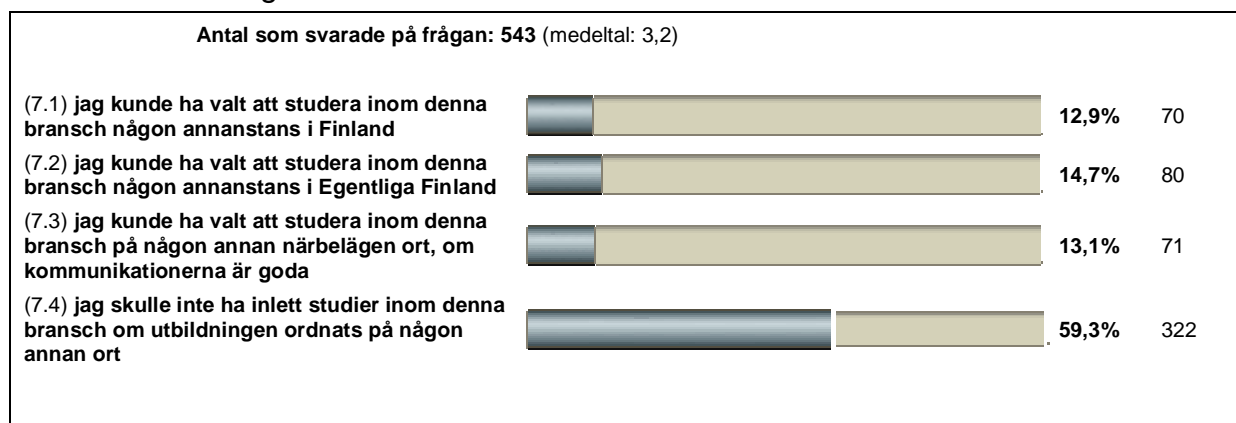
Av studerandena ville 60,7 procent få information om utbildningsmöjligheter genom en gemensam webbsida som presenterar utbildningsutbudet vid de utbildningsenheter i Egentliga Finland som erbjuder vuxenutbildning. En annan viktig informationskälla är utbildningsenheternas egna webbsidor, som över hälften (50,4 %) av svarandena ville använda. Läroanstalternas gemensamma broschyrer (31,8 %) var mera eftertraktade som informationskälla än läroanstalternas egna infoblad (24,7 %). Även tidningsannonser är fortfarande viktiga: 42,9 procent av svarandena uppgav att de söker information via dem. Som övriga informationskällor nämndes arbetskraftsbyråns webbplats mol.fi och arbets- och näringsbyråerna. Därtill föreslogs en gemensam servicepunkt för utbildningsenheterna som anordnar vuxenutbildning.

Tabell 6: Var vill du i framtiden söka information om utbildningsmöjligheter? (Du kan välja flera alternativ)

Enligt studerandeenkäten var orten för utbildningen förvånansvärt betydelsefull. Till och med 59,3 procent av svarandena meddelade att de inte skulle ha inlett sina studier på någon annan ort.

Tabell 7: Utbildningsort

2.4.3. Utbildningens kvalitet

Utbildningens kvalitet granskas genom två olika målnivåer; tillgång till kompetent undervisningspersonal och tillgång till kvalitativt god utbildning. För att trygga tillgången till kompetent undervisningspersonal fås uppmärksamhet vid både fortbildningen av nuvarande personal och rekryteringen av ny kompetent personal. Att trygga tillgången till kvalitativt god utbildning innebär att man tryggar de faktorer som behövs för ändamålet.

Tillgång till en kompetent undervisningspersonal

Enligt utbildningsstyrelsens rekommendation för den yrkesinriktade utbildningens kvalitetskontroll bör utbildningsanordnarna se till att deras personal är till sitt antal, sin struktur och till sin kompetensnivå sådan att den på bästa möjliga sätt kan stöda genomförandet av sina uppgifter. Personalbehovet kan uppfyllas även genom att skaffa den behövliga kompetensen via arbetslivet eller andra utbildningsanordnare. Anordnarna bör ha klart för sig vilka nuvarande och framtida fortbildningsbehov personalen har och trygga möjligheten till ett kontinuerligt upprätthållande, utvecklande och införskaffande av kompetens i enlighet med de strategiska målen. Utbildningsanordnarna bör uppmuntra sin personal till att utveckla och på ett övergripande sätt utnyttja sitt kunnande. De bör också göra upp ramar för hur kunskap och kunnande överförs till nästa generation och för personalens delaktighet och hur deras välbefinnande kan främjas.

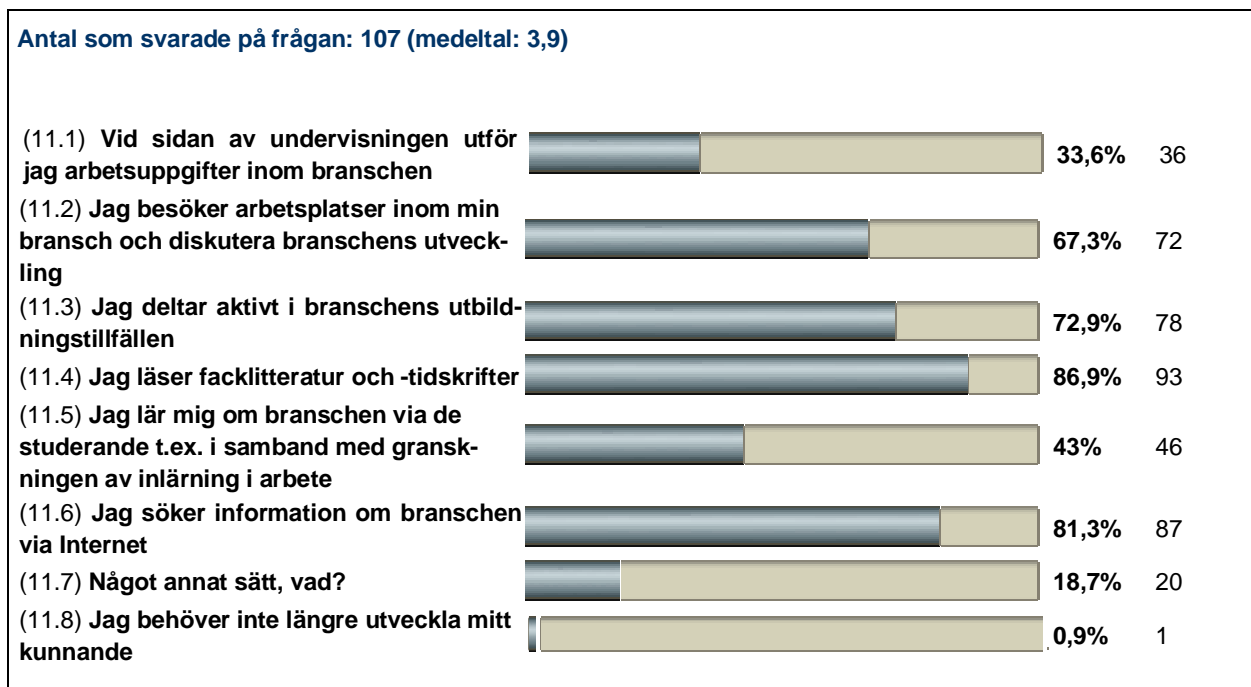
Inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen arbetar fortfarande många icke behöriga lärare. Brister finns inom den formella behörigheten både gällande substanskunskandet och den pedagogiska behörigheten. Andra stadiets yrkesinriktade vuxenutbildning är i huvudsak förberedande för grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen. I det här sammanhanget behövs således också examensmästarbehörighet.

Enligt lärarenkäten används olika metoder för att utveckla kompetensen. Att hålla sig à jour med hjälp av facklitteratur och facktidningar är fortfarande mera allmänt än att använda sig av Internet. Många deltar i utbildningar inom sin egen bransch. Två av tre besöker arbetsplatser för att diskutera branschens utveckling och en tredjedel jobbar till och med

inom sin egen bransch vid sidan av lärarjobbet. Även i andra metoder som används för att utveckla kunnandet framhävs betydelsen av arbetslivskontakter och frivilliga studier.

Tabell 8: Hur utvecklar du ditt eget kunnande?

Lärarna, som deltagit i arbetslivsperioder, tyckte att perioderna var lyckade och ville oftast delta i motsvarande perioder på nytt. Ingen upplevde deltagandet i en arbetslivsperiod negativt.

Citat ur enkäten (översättning):

"Jag har deltagit i en sex veckor lång arbetslivsperiod inom ett företag i branschen och jag lärde mig mycket om företags praxis. Jag har inte förut arbetat i ett så stort företag och för övrigt kändes det också som om mycket förändrats inom branschen. En mycket bra studieperiod!"

"Jag deltog i en två månader lång period. Jag är mycket nöjd med min period av inläring i arbete, som förbättrade min yrkeskompetens. Jag skapade nya kontakter och fick material för min egen undervisning."

"Enligt min åsikt borde arbetslivsperioderna vara obligatoriska för lärare i alla åldrar. Min egen arbetslivsperiod lyckades bättre än jag vågade hoppas, den enda dåliga sidan var att den var så kort."

"En arbetsplan gjordes åt mig och jag fick delta i alla arbetsuppgifter. Samtidigt lärde jag mig massor om vardagen på arbetsplatsen och om de anställdas kunnande och var det fanns behov av mer kunskap."

Såsom orsak till att inte delta i arbetslivsperioder framfördes brist på tid och för få möjligheter att delta. Att hitta en vikarie för arbetslivsperioden upplevdes också som svårt. Många av dem, som besvarade enkäten, förväntade sig att få möjlighet att delta i en dylik period i framtiden. En del ansåg sig ha varit lärare en så kort tid att en arbetslivsperiod inte ännu var aktuell för dem, och en del meddelade, att de vid sidan av läraryrket arbetar som företagare inom sin bransch.

Två av tre ansåg det vara viktigt att få tillgång till dagsaktuell information om den egna branschen. Många ville dessutom ha information om arbetslivsutveckling. En tredjedel ville ha ledarskapsutbildning eller stärka sina kunskaper inom datateknik. En svenskspråkig

ville ha utbildning som skulle hjälpa honom att komma över språkgränsen. Andra idéer som framkom var olika slags projektledarskapsutbildningar, marknadsföringsutbildningar, skapandet av webbsidor, undervisning av personer med invandrarbakgrund och olika specifika behov som gäller något visst yrke.

Tillgång till kvalitativt god utbildning

Tillgången till kvalitativt god utbildning påverkas förutom av tillgången till en kompetent undervisningspersonal också av mångsidiga undervisningsmetoder och -miljöer. Den individualiserade undervisningen bör också beaktas.

Av enkäten framgår faktorer som studerande ansåg försvåra studierna. Bl.a. ansåg vissa, att det var svårt att förena arbete och studier (42,4 %) eller att förena familjelivet och studierna (36,7 %). En annan betydande faktor var finansiella skäl, som en tredjedel av dem som börjat studera ansåg att försvårade studierna. Bland svarandena ansåg en fjärdedel att dålig studievana ledde till svårigheter med studierna, eller att attityden till studier inte var den bästa. Den näst viktigaste orsaken till frånvaro efter sjukfrånvaro var antingen arbete eller familj.

Största delen, dvs. hela 78,2 procent meddelade, att undervisningen motsvarade förhandsförväntningarna. Den största orsaken till att undervisningen inte motsvarade förväntningarna var att undervisningsmetoderna eller läromedlen inte fungerade (12,3 %). Endast 6,2 procent upplevde att undervisningen inte motsvarade arbetslivets behov, och endast 5,8 procent ansåg att undervisningen var för teoretisk.

Av dem som svarade kunde 56,4 % tänka sig att delvis också studera på distans via Internet men en fjärdedel ville inte studera ensamma hemma vid datorn. En del saknade nätförbindelser hemma (5,6 %) och en del hade inte tillräckliga datorfärdigheter (6,7 %). Bara 8,2 % av svarandena var redo att genomföra studierna helt och hållet som distansundervisning virtuellt via Internet. Hellre skulle man vilja studera genom att arbeta på eller genom att besöka arbetsplatser, som har att göra med det egna utbildningsområdet.

Tabell 9: Vilka av följande undervisningsmetoder skulle du vilja att användes mera? (Du kan välja flera alternativ)

Antal som svarade på frågan: 532 (medeltal: 5,8)

(17.1) undervisning i form av föreläsningar		22,4%	119
(17.2) diskussioner om ämnet som studeras		38,3%	204
(17.3) praktisk inläring		57,7%	307
(17.4) grupparbeten		25,9%	138
(17.5) individuella skriftliga eller muntliga uppgifter på studieplatsen		7,5%	40
(17.6) datorbaserat arbete		27,3%	145
(17.7) informationssökning på egen hand		20,1%	107
(17.8) hemuppgifter		27,1%	144
(17.9) prov		7,1%	38
(17.10) besök på arbetsplatser som har anställda inom samma bransch som studeras		47,2%	251
(17.11) andra besök som hänför sig till det som studeras		26,7%	142
(17.12) andra, vad?		2,8%	15

Enligt lärarenkäten använde bara något över en tredjedel (35,2 %) besök på branschens arbetsplatser som en undervisningsmetod. Däremot använde en klar majoritet (77,3 %) av lärarna praktisk inläring som en undervisningsmetod.

Frågan om undervisningens innehåll gav olika svar. Oftast ville man ha mera undervisning i sociala färdigheter (27,5 %), ansvarstagande (24,8 %), företagande (23,2 %), kunskap om arbetsmarknaden (23,2 %), hållbar utveckling (22,8 %), datoranvändning (21 %) och handens färdigheter (21 %). I lärarenkäten var ansvarstagande, sociala färdigheter, företagande och datoranvändning områden som majoriteten av dem som svarade ville ha mera undervisning i.

Ungefär hälften av svarandena (44,1 %) vill inte bygga upp sina studier genom att själv välja olika kurser eller moduler. Enligt dem är det lättare om man på förhand har bestämt vilka kurser och moduler som ska studeras. Ändå ville 35 procent själv bygga upp sin utbildning, om kurserna eller modulerna erbjöds i samma läroanstalt. Endast 12,7 procent var färdig att utnyttja en annan läroanstalts utbud, och endast 8,2 procent skulle nöja sig med valfria Internet-kurser.

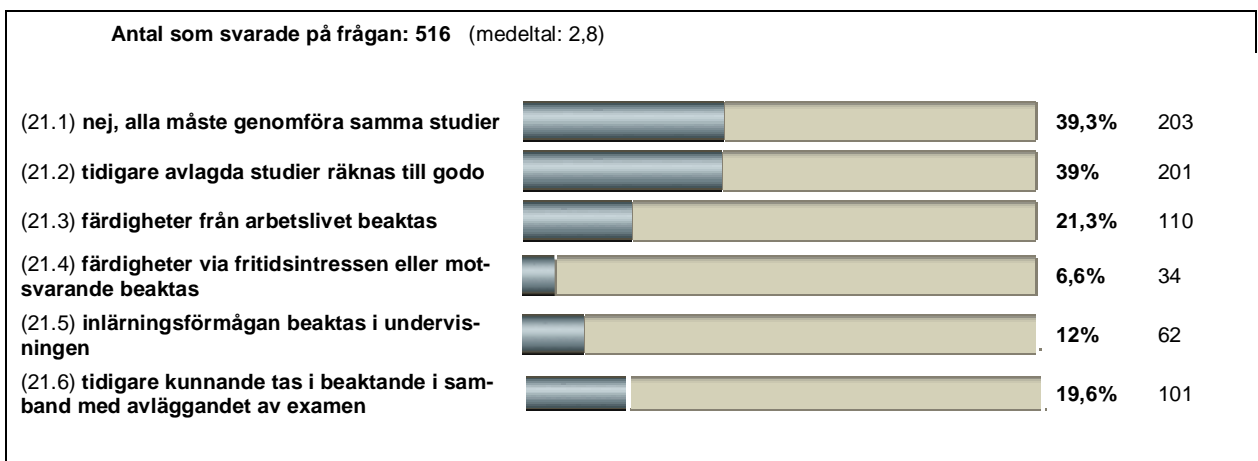
En klar majoritet av undervisningspersonalen ansåg, att den individualiserade utbildningen fungerar väl.

Tabell 10: Kan de studerandes tidigare arbetserfarenhet, utbildning eller övrigt kunnande beaktas i undervisningen?

Baserat på studerandeenkäten verkar den individualiserade utbildningen inte att fungera. Ett hinder för att genomföra den är studerandenas negativa attityder gentemot utnyttjandet av utbildningsbrickan.

Tabell 11: Har din tidigare arbetserfarenhet, utbildning eller annat kunnande tagits i beaktande i utbildningen?

Tiden som används till vuxenutbildning skall vara effektiv. Å andra sidan vill man också få undervisning i grundfärdigheter (t.ex. matematik) och man vill att tidigare studieerfarenheter tas i beaktande. I tämligen många svar fäste man uppmärksamhet vid att undervisningens nivå varierar, och vid att inte alla lärare har förmåga att undervisa vuxna eller att undervisningen inte är riktad speciellt till vuxna. Många kritiserade den stora mängden distansundervisning. Man krävde att tidigare kunnande räknas till godo. Inläring i arbete kritiserades på grund av att studerande behandlas som gratis arbetskraft på arbetsplatserna. Dessutom framkom åsikter om att inläring i arbete är oavlönat och att studiepenningen är otillräcklig.

2.4.4. Regional påverkan

Med tanke på de regionala effekterna granskas utbildningsorganisationernas samarbete samt vuxenutbildningens resurser och förvaltning i Egentliga Finland.

Utbildningsorganisationernas samarbete

Att förbättra utbildningsorganisationernas samarbete är en lösning på problemen inom vuxenutbildningen, som fördes fram i utbildningsorganisationsenkäten. Bristen på samarbete ansågs vara Egentliga Finlands största problem. I studerandeenkäten önskades en gemensam Internetportal, som skulle innehålla landskapets hela vuxenutbildningsutbud.

Vuxenutbildningens resurser

Med vuxenutbildningens resurser avses insatser som används för vuxenutbildning. Finansieringen kommer i första hand från staten, men också från andra myndigheter, företag och privatpersoner.

Vuxenutbildningens förvaltning

Med förvaltning avses både centralförvaltningen, ministerierna samt landskapets egna myndigheter. Utbildningsanordnarna som upprätthåller utbildningsorganisationerna utgör den största sektorn.

2.5. Målen för Egentliga Finlands vuxenutbildning fram till år 2015

2.5.1. Analys av nuläget

Vuxenutbildningens styrkor, svagheter och utvecklingsförslag utreddes i samband med det av länsstyrelsen verkställda AITO-programmet (Åtgärdsprogrammet för vuxenutbildningen) år 2005. På motsvarande sätt utreddes styrkorna, svagheter, möjligheterna och hoten för Egentliga Finlands vuxenutbildning genom en utbildningsorganisationsenkät som genomfördes i samband med den nu aktuella strategin. I det här kapitlet analyseras nuläget inom landskapets vuxenutbildning genom att granska dess styrkor och svagheter.

Vuxenutbildningens styrkor

Inom AITO-projektet (Åtgärdsprogrammet för vuxenutbildningen) ansågs det breda vuxenutbildningsutbudet inom många olika branscher vara en styrka. Olika projekt inom Kunskapslyftet (Noste) ansågs likaså vara fungerande. Landskapshögskolan ansågs vara en styrka för vuxenutbildningen i landskapet. Det regionala samarbetet gällande resurser mel-

lan vuxen- och ungdomsutbildningen samt utvecklingsarbetet i fråga om läroplaner och överenskommelser om vuxenutbildningens regionala arbetsfördelning sågs som en styrka. Övriga styrkor som nämndes var fungerande kontakter med finansiärer och Åboregionens gemensamma Taitaja-Mästare -broschyr. Vad gäller resurserna ansågs landskapets omfattande expertnätverk utgöra en styrka. Läroanstalternas förmåga att reagera på utbildningsbehovet ansågs vara god och deras arbetslivskontakter starka. Tillgången till lärare och experter ansågs vara relativt bra. Gemensamma projekt för regional resursanvändning uppskattades. Läromedlen, utrustningen och lokaliteterna ansågs vara goda och antalet innovationer talrika.

Enligt enkäten till utbildningsanordnarna ansågs den starka yrkeskunskapen inom vuxenutbildningen vara en styrka i Egentliga Finland. Positiva faktorer var kompetenta utbildare, bra utrymmen, goda arbetslivskontakter, reformvänlighet, flexibilitet samt god lokalkännedom och snabb reaktionsförmåga. Man ansåg också att olikheterna mellan de olika aktörerna inom vuxenutbildningen var en styrka, likaså att utbildningarnas geografiska täckning är god. Utbildningsutbudet ansågs vara tillräckligt och utbildning erbjuds både på finska och på svenska. Beröm fick också det breda befolkningsunderlaget, SMF-företagens antal samt goda sysselsättningsförutsättningar för utexaminerade.

Utbildningsanordnarnätverket är starkt tack vare det regionala samarbetet och läroanstalternas starka yrkeskunskap. Utbildningsutbudet är tillräckligt stort och geografiskt täckande. Läroanstalterna har goda kontakter till arbetslivet och resurserna är tillräckliga. Även kundunderlaget ansågs vara tillräckligt stort.

Vuxenutbildningens svagheter

I samband med AITO-programmet (Åtgärdsprogrammet för vuxenutbildningen) utvärderades vuxenutbildningens svagheter. Som svagheter sågs konkurrensen mellan läroanstalterna, avsaknaden av samarbete över utbildningsnivåerna, den svaga anknytningen mellan vuxenutbildningen och regionala utvecklingsplaner och avsaknaden av samarbete mellan utbildningsanordnarna. Som svaghet upplevdes också att resurserna inte är i gemensam användning, den allt äldre lärarkåren, tillgång till lärare inom teknikbranschen, stränga behörighetskrav samt att det inte finns tillräckligt antal lärartjänster. Sedan åtgärdsprogrammet färdigställdes har samarbetet dock ökat markant.

Vuxenutbildningens största svaghet var enligt utbildningsorganisationenkäten den alldeles för hårda konkurrensen mellan utbildningsanordnarna. Vuxenutbildningsnätverket ansågs vara oklart och splittrat och man ansåg att det fanns för många utbildningsenheter. I samband med att utbildningsorganisationerna slås samman leder avsaknaden av gemensamma mål till problem. Dessutom ansågs avundsjuka vara ett problem. Andra svagheter var den alltför byråkratiska förvaltningen samt splittrad marknadsföring och styrning. Man ansåg också att arbetslivskontakterna vid yrkeshögskolor och vetenskapshögskolor kunde skötas bättre. Också lågkonjunkturen och avsaknaden av invandrarutbildning ansågs vålla problem. Till och med sådana åsikter framfördes som att invandrarutbildningen försvåras av vissa utbildares rasistiska attityder. Högutbildade i arbetslivet ansågs ha få utbildningsmöjligheter. Som en svaghet ansågs även avsaknaden av såväl en landskapsomfattande vuxenutbildningsstrategi som en gemensam målsättning.

Avsaknaden av samarbete, ingen roll för vuxenutbildningen inom det regionala utvecklingsarbetet samt den hårda konkurrensen är landskapets svagheter. En gemensam verksamhetskultur ansågs vara målet. Prognostiseringen av utbildningsbehovet ansågs vara en utmanande form av samarbete genom vilket man undviker överlappande resursanvändning. Rekryteringen av behöriga lärare kan bli ett framtida problem. Utbildningsutbudet för invandrare och för högutbildade är otillräckligt.

2.5.2. Vuxenutbildningens utmaningar i Egentliga Finland

I det föregående kapitlet analyserades vuxenutbildningens nuvarande svagheter och styrkor utgående från enkätsvaren. I detta kapitel skisseras framtiden för Egentliga Finlands vuxenutbildning genom att ta vara på de utvecklingsförslag, möjligheter och hot som framförts.

Vuxenutbildningens hot fram till år 2015

Till hoten gällande tillgången till kompetent arbetskraft hör att regionens arbetsliv tenderar att bli alltför servicebetonat och att industrin försvinner. Risken finns att utbildningar ordnas utgående från läroanstalternas kunnande och deras lärarstruktur, inte utgående från kundernas behov. Man är också rädd för att utvecklingssamarbetet med arbetslivet inte kommer att förverkligas, att utbildningsanordnarnas förmåga att reagera snabbt på arbetslivets behov inte kommer att vara tillräcklig, och att man misslyckas i uppgiften att utveckla arbetslivet. Dessutom gör konjunkturväxlingarna det mycket svårt att förutspå arbetslivets behov.

Ett problem i planeringen av utbildningen anses vara den ständiga arbetskraftsbristen och i synnerhet svårigheterna att rekrytera motiverade studerande. Den heterogena gruppen av studerande och allt mer komplicerade behov kommer också att ställa krav på vuxenutbildarna.

För att trygga tillgången till kvalitativt god utbildning bör man se till att kompetent undervisningspersonal rekryteras och att den tysta kunskapen bevaras. När nya lärare rekryteras finns det en risk för att arbetslivskompetensen minskar i och med att lärarnas behörighetskrav ökar.

Enligt enkätsvaren minskar utbildningarnas trovärdighet på grund av det brokiga utbudet. Dessutom försvåras situationen av att examensgrunderna hela tiden förändras. Förhållandet mellan hur mycket resurser som används för förvaltning och för själva undervisningen är i obalans och massproduktionen av utbildningar sänker kvaliteten. Då utbildningsorganisationerna blir allt större ökar risken för att byråkratin ökar och reaktionsförmågan försämras.

Problemet med mätningen av kvaliteten är att det är omöjligt att mäta utbildningarnas sociala effekter.

I fråga om de regionala effekterna försvåras samarbetet av konkurrens och alldeles för förhastade sammanslagningar av organisationerna. Å andra sidan kan samarbetet försvå-

ras av att inga sammanslagningar sker. Inom den svenskspråkiga utbildningen anses den hårda konkurrensen tära på verksamhetsförutsättningarna för alla. Man är också rädd för att gemensamma projekt misslyckas. Problemen vad gäller utbildning av invandrare och personer som är i fara att bli marginaliserade anses bero på otillräckliga inlärningsfärdigheter samt svårigheten att få dessa personer att delta i utbildning. Det finns fortfarande personer som inte har ekonomiska möjligheter att delta i vuxenutbildning. Situationen för invandrare försvåras ytterligare av att de inte längre erbjuds språkundervisning i lika stor utsträckning.

Utbildningarnas trovärdighet undermineras av att vuxenutbildningens resurser är knappa. Risken finns att vuxenutbildningsorganisationerna blir kvasibolag där faktorer, som att ta hänsyn till individen, till uppgiften att utveckla arbetslivet, den regionala utvecklingen, den sociala rollen som siktar på att förebygga marginalisering samt till utvecklingen av kvaliteten och kompetensen, kommer i skymundan. Man efterlyser ett långsiktigt finansieringssystem som grund för utbildningsverksamheten. Utvecklingen försämras av att utbildningsanordnarna blir alltmer beroende av privat finansiering. De knappa resurserna riskerar att försvinna i organisationernas interna administration och diverse skenprocesser mellan aktörerna. Man är också rädd för att den hårda konkurrensen minskar utvecklingsresurserna.

Vuxenutbildningspolitiken styrs inte av reella regionala behov utan skapas utgående från kortsiktiga politiska lösningar. En riskfaktor kan bli avsaknaden av ett starkt och långsiktigt ledarskap inom läroanstalterna. Konjunkturväxlingarna försvårar planeringen av den arbetskraftspolitiska utbildningen. Samtidigt som yrkesexamenskraven höjs minskar finansieringend. Överhuvudtaget försvåras planeringen på lång sikt av den osäkra finansieringen. Även den kontinuerliga omstruktureringen av förvaltningen kräver tid som skulle behövas för utbildningens kvalitetsutveckling. Myndigheternas arbetsfördelning anses vara oklar. Man befärrar att utbildningssystemets stela struktur försvårar utvecklingsverksamheten.

Vuxenutbildningens möjligheter fram till år 2015

I utbildningsorganisationsenkäten gav experterna sin syn på vilka möjligheter vuxenutbildningen i Egentliga Finland har fram till år 2015.

När det gäller att trygga tillgången till kompetent arbetskraft har den teknologiska utvecklingen lett till ett större behov av expertis och därmed ett ökat behov av vuxenutbildning. Vuxenutbildningen anses vara i en central ställning i fråga om tryggheten av tillgången till arbetskraft. Vuxenutbildningens ansvar ökar i och med att den bör stöda den allt äldre arbetsföra befolkningen att orka i arbetet. Utbildning för enskilda arbetsuppgifter ökar medan examensutbildningen minskar. Målet bör vara att arbetsgivarna ser vuxenutbildningen som en viktig metod för att utveckla arbetsplatsen. På så sätt kan utbildningen och företagsverksamheten samordnas och modellen för livslångt lärande bli en etablerad del i verksamheten. Invandrare bör utbildas för branscher som lider av arbetskraftsbrist. Vidare utarbetas individuella sysselsättningsplaner inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

Kundorientering anses vara grunden för en kvalitativt god vuxenutbildning. Arbetslivets, finansierarnas och utbildningsanordnarnas gemensamma strategiska utbildningsplanering främjar detta. Den yrkesinriktade vuxenutbildningens kvalitet förbättras av att inläring på arbetsplatsen blir en obligatorisk del i utbildningen. Ur de studerandes synvinkel är den individualiserade utbildningen och identifieringen och erkännandet av kunnande centrala

faktorer. En verksamhetsmodell som producerar och utnyttjar nya innovationer förbättrar vuxenutbildningens kvalitet.

Vuxenutbildningen bör fungera i nätverk för att befrämja regionala påverkningsmöjligheter och en jämlik tillgång till utbildning. Regionens resurser kan genom samarbete utnyttjas till fullo. Samarbetet bör utvidgas från att vara en dialog som förs enbart mellan olika utbildningsorganisationer till att omfatta alla påverkare i regionen. Inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen finns också beredskap att ta ett större socialpolitiskt ansvar. Den framtida vuxenutbildningen ses också som allt mera internationell.

Tidigare utvecklingsförslag

Utvecklingsförslag som fördes fram inom AITO-programmet (Åtgärdsprogrammet för vuxenutbildningen) var bl.a. en allmän ökning av utbildningsutbudet, samarbete mellan utbildningsnivåerna samt ett ökat samarbete mellan utbildare på ungdomsstadiet och vuxenutbildare. Även samarbetet mellan finansiärerna och utbildningsanordnarna ville man göra mångsidigare, och man ville ha koordinering mellan finansiärerna och de regionala myndigheterna. I marknadsföringen av utbildningarna föreslogs samarbete. Det framkom önskemål om finansiering för högskolornas utbildningsprojekt riktade till företag. För att trygga tillgången till lärare föreslogs ett utökat samarbete olika utbildningsnivåer och –former emellan gällande rekryteringen samt att flera huvudmän skulle dela på lärartjänster och att lärarnas arbetsrotation skulle utökas. Även utvecklingen av nätbaserade studier ansågs behövligt, och man ville ha en gemensam planering av invandrarutbildningen.

Vidare efterlystes flera direkta kontakter mellan landskapsförbunden och läroanstalterna samt bättre utnyttjande av utbildningsorganisationernas arbetslivskontakter i den regionala utvecklingsverksamheten. För de regionala utvecklingscentralerna önskades en klarare roll.

Enligt utbildningsorganisationenkätens utvecklingsförslag ville man främja definitionen av utbildningsorganisationernas styrkor och handla utgående från dem. Man ville lägga större vikt vid att läroanstalternas personal är engagerad i sitt arbete och att överföringen av den tysta kunskapen understöds. Vidare ville man ha mera fortbildning och fler arbetslivsperioder för lärarna.

2.6. Indikatorer för bokslutet för Egentliga Finlands vuxenutbildning

Under arbetet med strategin har behovet av gemensamma indikatorer uppstått. Med hjälp av indikatorerna kan både kvaliteten och omfattningen av vuxenutbildningen i Egentliga Finland mätas. I huvudstadsregionen har gemensamma indikatorer för att utvärdera huvudstadsregionens yrkesinriktade vuxenutbildning utarbetats. Vaikuttava-projektet har publicerat en guidebok, "Vaikuttava ote toimintaan" (ung. Effektiva tag i verksamheten), i vilken man funderat över olika gemensamma indikatorer som mäter hur effektiv bl.a. den yrkesinriktade vuxenutbildningen är. I samband med strategiarbetet gjordes en enkät, i vilken man ställde frågor om olika indikatorer. Vidare diskuterade arbetsgrupperna indikatorerna under s.k. expertverkstäder och vid ett seminarium för fritt bildningsarbete.

De gemensamma indikatorerna för Egentliga Finlands vuxenutbildning ger möjlighet att följa upp genomförandet av strategin då det gäller vision, tyngdpunkter och målnivåer samt de kritiska framgångsfaktorerna. Dessutom vill man med hjälp av indikatorerna göra ett bokslut för Egentliga Finlands vuxenutbildning. Utbildningsorganisationerna bör årligen rapportera resultaten de samlat genom sina indikatorer till landskapets utbildningssektion som sedan sammanställer ett bokslut för vuxenutbildningen.

Indikatorerna bör vidareutvecklas så att de är mätbara och att deras beräkningsgrund är entydig.

1. Arbetsgivarens nytta av utbildningen

Hur nyttig utbildningen är för arbetsgivaren mäts genom en enkät via e-post två till tre månader efter slutförd utbildning. I enkäten ombedes arbetsgivaren ge sin syn på hur nyttig den anställdas avlagda utbildning är för arbetsorganisationen. Enkäten innehåller några få enkla frågor. Både antalet avgivna svar (med tanke på enkätens trovärdighet) och svarens medelvärde kan utvärderas. Ytterligare frågor som kan ingå i enkäten är i vilken utsträckning arbetsplatsen/arbetsgivaren fick delta i utbildningens planering och genomförande samt eventuella fortbildningsbehov. Indikatorn används i de utbildningar där utbildningens avsikt är att gagna arbetsgivaren.

2. Antalet elevarbetsdagar

Denna indikator motsvarar de gemensamma indikatorer som föreslogs för huvudstadsregionen. Indikatorn används inom alla delar av vuxenutbildningen. Utbildningsanordnarna räknar antalet elevarbetsdagar per utbildningsområde och per examen.

En elevarbetsdag motsvarar sju timmar studier per studerande, alla studieformer medräknade (när-, distans-, flerforms- och handledd inläring på arbete). Indikatorn påvisar antalet elevarbetsdagar per bransch. Utbildningsanordnaren utvärderar arbetsmängden som krävs av studerande i distans- och flerformsstudier. I statsandelsfinansierad utbildning räknas grunden för elevarbetsdagarna utgående från medelvärdet av de statistikdagar som uppgetts till staten, där antalet studerande multipliceras med 190. I annan utbildning räknas elevarbetsdagarna per studerande. I medborgar- och arbetarinstituten och vid sommaruniversitetet och kvällsgymnasierna räknas elevarbetsdagarna i relation till antalet genomförda undervisningstimmar. Undervisningstimmar multipliceras med antalet studerande och divideras med sju.

Denna indikator är en grundindikator som ger information om vuxenutbildningens omfattning i landskapet. Informationen kan jämföras med prognostiseringen av utbildningsbehoven. På så sätt är det möjligt att bedöma hur väl den yrkesinriktade vuxenutbildningen i Egentliga Finland tryggar tillgången till kompetent arbetskraft. Genom att mäta antalet faktiska elevarbetsdagar kan också utbildningens efterfrågan utvärderas.

3. Andelen manliga studerande

Eftersom männen ofta är underrepresenterade i vuxenutbildningen bör deras deltagande samt hur jämställdheten förverkligas inom de olika utbildningsområdena mätas. Av denna orsak bör männens andel av de genomförda elevarbetsdagarna per utbildningsområde mätas skilt.

4. Andelen personer med främmande språk

Likaså mäts hur väl vuxenutbildningen når de ofta underrepresenterade personerna som talar andra språk än finska eller svenska som sitt modersmål, och i vilken grad de utnyttjar olika möjligheter att delta i vuxenutbildningen. Av denna orsak bör dessa personers andel av genomförda elevarbetsdagar per utbildningsområde mätas skilt. För deras del ger även en uppföljning av antalet personer som avbryter sina studier en bild av huruvida handledningen och resurserna för den är tillräckliga.

5. Genomströmning, antalet studerande

Denna indikator har också föreslagits som en gemensam indikator för huvudstadsregionen. Genom indikatorn kan alla inskrivna studerande under året oberoende av utbildningens längd räknas. Samma utbildningsanordnare räknar dock varje studerande endast en gång. Slutresultatet ger en bild av den totala mängden inskrivna studerande. Genom att jämföra antalet studerande med antalet elevarbetsdagar kan studiernas medellängd räknas ut. Med hjälp av indikatorn är det också möjligt att uppskatta hur stor del av den vuxna befolkningen som nås av vuxenutbildningen.

6. Lärarnas pedagogiska behörighet

Andelen lärare med pedagogisk behörighet i de olika utbildningsorganisationerna räknas. Inom yrkesutbildningen räknas lärare som jobbar heltid. Inom fritt bildningsarbete räknas alla lärare.

7. Lärarnas ämnesbehörighet

Andelen lärare med ämnesbehörighet i de olika utbildningsorganisationerna räknas. Inom yrkesutbildningen räknas lärare som jobbar heltid. Inom fritt bildningsarbete räknas alla lärare.

8. Lärarnas deltagande i arbetslivet

Lärarnas antal arbetstimmar i arbetslivet i förhållande till hela arbetstiden beräknas.

9. Lärarnas deltagande i utbildning

Antalet timmar som lärarna deltar i fortbildning på arbetstid i förhållande till hela arbetstiden beräknas.

10. Antalet examina

Antalet examina och delexamina som avlagts per utbildningsområde under året räknas, detta för att ge en bild av hur många som utexaminerats i olika branscher. Resultaten kan jämföras med behoven och ger också information om utbildningsanordnarnas specialisering inom olika branscher.

11. Totalkostnader

Utbildningsorganisationernas totala utgifter räknas ut. Utgifterna räknas dessutom ut i relation till antalet elevarbetsdagar och med beaktande av olika utbildningsområden. Till den årliga totalkostnaden för undervisning räknas utgifterna för undervisning, handledning, hyror, IKT och administrativa utgifter samt övriga utgifter i anslutning till undervisningen.

Genom att dividera totalkostnaderna med antalet elevarbetsdagar per utbildningsområde kan man få en grov uppskattning av hur kostnadseffektiv varje enskild utbildningsanordnares verksamhet är.

Tabell 12: Indikatorer och deras användning på olika utbildningsnivåer

Indikatorer	andra stadiet	högskola	fritt bildningsarbete
1. Arbetsgivarens nytta av utbildningen	x	x	(x)
2. Antalet elevarbetsdagar	x	x	x
3. Andelen manliga studerande	x	x	x
4. Andelen personer med främmande språk	x	x	x
5. Genomströmning, antalet studerande	x	x	x
6. Lärarnas pedagogiska behörighet	x	x	x
7. Lärarnas ämnesbehörighet	x	x	-
8. Lärarnas deltagande i arbetslivet	x	x	-
9. Lärarnas deltagande i utbildning	x	x	x
10. Antalet examina	x	-	(x)
11. Totalkostnader	x	x	x

3. PROJEKTET VUXENUTBILDNINGSTRATEGI

Att utforma en strategi för Egentliga Finlands vuxenutbildning har varit aktuellt i många olika sammanhang sedan mitten av 2000-talet. I mars 2008 gjorde länsstyrelsen i Västra Finlands län ett förslag om att en vuxenutbildningsstrategi borde utarbetas till utbildningssektionen inom landskapets samarbetsgrupp. Utbildningssektionen ansåg att strategin var nödvändig. Därefter ansökte länsstyrelsen om projektfinansiering hos Egentliga Finlands förbund.

Enligt projektbeskrivningen utarbetas strategin med beaktande av alla utbildningsnivåer och -sektorer samt bägge språkgrupperna med tyngdpunkt på yrkesinriktad utbildning. Särskild uppmärksamhet fästs vid invandrarnas och den åldrande arbetsföra befolkningens behov. I projektet bör också utvecklingen av den arbetskraftspolitiska utbildningen uppmärksammas. Vidare bör projektet koordineras med Egentliga Finlands näringslivsstrategi som då låg i startgroparna.

Egentliga Finlands förbund finansierade 70 procent av projektets totalkostnader med hjälp av landskapets utvecklingspengar. Andra projektfinansierare var Åboregionens utvecklingscentral och Region Åboland. Vidare finansierade länsstyrelsen i Västra Finland en del av projektet själv.

Projektet inleddes den 4 augusti 2008. Till projektkoordinator utsågs PM Mika Helva.

En styrgrupp för projektet tillsattes. Till den hör inspektören för bildningsväsendet Harri Haarikko som ordförande och inspektören för bildningsväsendet Carola Bryggman som vice ordförande, båda från länsstyrelsen i Västra Finlands län. Som medlemmar ingick enhetschef Martti Rantala, Egentliga Finlands TE-central, regionchef Outi Rannikko, FFC (suppleant förtroendeman Kirsti Tuominen, Åbo stad), regionchef Jouko Rouvali, Rakenusteollisuus (suppleant Piia Alvesalo, Finlands näringsliv EK), rektor Anne Bragge, vuxeninstitutet Salon seudun aikuisopisto (suppleant rektor Harri Seikola, vuxenutbildningscentret Turun Aikuiskoulutuskeskus), rektor Juha Kuuselo, Västra Finlands vuxenutbildningscentrum Innova (suppleant vuxenutbildningsledare Jukka Pellinen, Nystads yrkesinstitut Novida), utvecklingsdirektör Olli Vuorinen, vuxenutbildningscentret Timali (suppleant vuxenutbildningschef Päivi Lehtinen, Åbo yrkesinstitut), fortbildnings- och servicechef Martti Telkki, Åbo yrkeshögskola (suppleant ledande planerare Heimo Välimäki, Åbo universitet) samt som projektövervakare specialplanerare Mervi Kylmä, Egentliga Finlands förbund. Martti Telkki lämnade styrgruppen i slutet av 2008 och ersattes av Heimo Välimäki, vars suppleant blev fortbildningschef Sari Kinnunen, Åbo yrkeshögskola. I januari 2009 utnämnde landskapsförbundet specialplanerare Eira Saari-Lahoniitty till projektets kontaktperson. Styrgruppen sammanträdde ungefär en gång i månaden och styrde aktivt utformningen av strategin.

Strategiarbetet har också styrts av utbildningssektionen inom samarbetsgruppen för landskapet Egentliga Finland. Sektionen har bl.a. godkänt tidsperioden för strategin, dess vision, strategiska tyngdpunkter och kritiska framgångsfaktorer. Utbildningssektionen godkände strategin 5.5.2009.

Strategin är en fortsättning på det arbete som länsstyrelsens åtgärdsprogram för vuxenutbildningen (AITO) påbörjade. År 2005 färdigställdes inom AITO-programmet en landskapsrapport för Egentliga Finland, rapporten innehöll åtgärdsförslag för vuxenutbildningens ut-

veckling. Då framfördes bl.a. att det saknades landskapsomfattande mål för och regional styrning av vuxenutbildningen. I rapporten betonades i synnerhet betydelsen av samarbete inom landskapet.

Strategiarbetet har också sin bakgrund i AKKU-arbetsgruppens (Totalreformen för den yrkesinriktade vuxenutbildningen) mellanrapporter samt i utvecklingsprogrammet för fritt bildningsarbete. Genom strategin har man velat introducera dessa riksomfattande riktlinjer i Egentliga Finland.

Under strategiarbetet ordnades möten med representanter för organisationer som samarbetar med företag. De regionala utvecklingscentralerna besöktes och i företag och på arbetsplatser som representerar landskapets viktigaste näringslivskluster gjordes intervjuer. Strategin presenterades i många olika forum. Möten sammankallades skilt för att diskutera bl.a. läroavtal, Läroporten-projektet (finska OpinOvi), invandrare och SMF-företag

För att få bakgrundsmaterial genomfördes i september 2008 en enkät riktad till vuxenstuderande. Enkäten fick över 500 svar. En enkät riktad till utbildningsorganisationerna och lärarna genomfördes i november 2008 som även den erhöll över 100 svar. I december 2008 arrangerade utbildningssektionen ett expertseminarium, där strategin bearbetades vidare. Ett seminarium för aktörer inom fritt bildningsarbete i Egentliga Finland arrangerades i Salo.

I strategiarbetet användes också egna webbsidor som under hela processen uppdaterades med alla väsentliga dokument och annat material som hänför sig till arbetet. Projektkoordinatören har kompletterat informationsflödet med en nätdagbok, dvs. en blogg.

Utbildningsanordnare	Utbildningsenhet	Planerade förändringar och andra kommentarer
Finska staten	Åbo universitet*	Åbo universitet och Åbo handelshögskola slås samman 1.1.2010. Universitetens förvaltning kommer att förändras i och med den nya lagen.
	Åbo handelshögskola*	Åbo universitet och Åbo handelshögskola slås samman 1.1.2010.
	Åbo Akademi*	Universitetens förvaltning kommer att förändras i och med den nya lagen.
Åbo stad	Åbo yrkeshögskola*	Diskussioner om bolagiseringen av Åbo yrkeshögskola. Även förhandlingar om möjligheten till en sammanslagning med Satakunta yrkeshögskola.
	Åbo yrkesinstitut*	I Åbo har de olika politiska grupperingarna kommit överens om en sammanslagning av vuxenutbildningen inom Åbo Vuxenutbildningscenter och Åbo yrkesinstitut. Sammanslagningen sker troligen tidigast 1.1.2013.
	Åbo arbetarinstitut	Under 2009 utreds hur det regionala samarbetet kan effektiviseras och hur ett möjligt framtida samarbete kan genomföras. Även en sammanslagning av Åbo stads arbetarinstitut utreds.
	Åbo svenska arbetarinstitut	Se föregående.
	Åbo kvällsgymnasium	
Diakonia ammattikorkeakoulu oy	Yrkeshögskolan Diakonia*	
Suomen humanistinen ammattikorkeakoulu Oy	Humanistiska yrkeshögskolan HUMAK*	
Ab Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi	Yrkeshögskolan Novia*	Bildades 1.8.2008 då Yrkeshögskolan Sydväst och Svenska Yrkeshögskolan slogs samman.
Turun Aikuiskoulutussäätiö (Stiftelsen för Åbo vuxenutbildning)	Åbo Vuxenutbildningscenter / Turun Aikuiskoulutuskeskus	Läroanstalten har sammanslagits med vuxenutbildningscentret Paimion Aikuiskoulutuskeskus 1.1.2009 och ett politiskt avtal om att slå samman Åbo vuxenutbildningscenter och Åbo yrkesinstitut finns också. Det finns ett avtal undertecknat av samtliga fullmäktigegrupper i Åbo. Sammanslagningen torde ske 1.1.2013.
	Åbo sommaruniversitet	

Länsi-Suomen ammatillisen aikuis-koulutuksen kuntayhtymä (Samkommunen för yrkesinriktad vux- enutbildning i Västra Finland)	Västra Finlands vuxenutbildningscen- ter Innova	Slås samman med Länsirannikon Koulutus Oy som kommer att grundas och få utbildningsansvar 1.1.2010. Bolaget grundas tillsammans med Raumo yrkesinstitut (Raumo stad), Björneborgs yrkesinstitut (Björneborgs stad) och Björneborgs vuxenutbildningscenter (Porin aikuiskoulutussäätiö, Stiftelsen för Björneborgs vuxenutbildning). Bolagets hemort blir Raumo stad och kommer att marknadsföras under namnet WinNova.
Salon seudun koulutuskuntayhtymä (Samkommunen för utbildning i Saloregionen)	Vuxeninstitutet Salon seudun aikuisopisto	Förhandlingar förts om att slå samman samkommunerna för Saloregionen, Loimaa yrkesinstitut och Egentliga Finlands landsbygdsinstitut tidigast 2010.
	Yrkesinstitutet Salon seudun ammat- tiopisto**	
	Läroavtalscentralen Salon seudun oppisopimuskeskus	
Loimaan koulutuskuntayhtymä (Samkommunen för utbildning i Loimaa)	Yrkes- och vuxeninstitutet Loimaan ammatti- ja aikuisopisto*	Samkommunen för Egentliga Finlands landsbygdsinstitut, Stiftelsen för fiskeri- och sjöfartsutbildning samt yrkesutbildning som anordnas av staden S:t Karins planerar en sammanslagning med den yrkesutbildning som samkommunen för utbildning i Loimaa anordnar. Genom detta skapas samkommunen för utbildning i Sydvästra Finland. Sammanslagningen torde ske med början 1.1.2011.
Samkommunen för Egentliga Finlands landsbygdsinstitut	Egentliga Finlands landsbygdsinstitut	Se föregående
Stiftelsen för fiskeri- och sjöfartsutbildning	Finlands fiskeri och miljöinstitut*	Se föregående
S:t Karins stad	Läroanstalten för social- och hälsoom- rådet Kaarinan sosiaali- ja terveystal- oppilaitos*	Se föregående
	Medborgarinstitutet Kaarinan-Piikkiön kansalaisopisto	
	Vuxengymnasiet Kaarinan aikuislukio	
Axxell Utbildning Ab	Axxell*	
Åbolands Yrkesinstitut samkom- mun	Åbolands Yrkesinstitut**	Planeras att slås samman med Axxell Utbildning Ab
Samkommunen för utbildning i Resoregionen	Vuxenutbildningscentret Timali	Samkommunen har förhandlat om att den 1.1.2010 slås samman med läroanstalten Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos (Sydvästra Finlands läroanstalt för hantverk och konstindustri).

	Naantalin ammattiopisto* (Nådendals Yrkesinstitut*)	
	Raision kauppaopisto* (Reso handelsinstitut*)	
	Raision ammattiopisto** (Reso yrkesinstitut)	
	Resoregionens läroavtalsbyrå	
S. och A. Bovallius stiftelse	Aura-Instituutti* (Aura-institutet)	
Virmo (Mynämäki)	Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos* (Sydvästra Finlands läroanstalt för hantverk och konstindustri*)	Förhandlingar om att slås samman med Raseko 1.1.2010
Turun ammattiopistosäätiö (Stiftelsen för Åbo yrkesinstitut)	TAO Turun ammattiopistosäätiö* (Stiftelsen för Åbo yrkesinstitut TAO)	
Nystad	Nystads yrkesinstitut Novida*	
Auralan kannatusyhdistys ry (Aurala garantiförening rf)	Auralan kansalaisopisto (Aurala medborgarinstitut)	
Pöytis kommun	Auranlaakson kansalaisopisto (Auranlaakso medborgarinstitut)	
Kimitoöns kommun	Kimitobygdens medborgarinstitut/ Kemiön kansalaisopisto	
Somero stad	Someron kansalaisopisto (Somero medborgarinstitut)	
Salo stad	Salon kansalaisopisto (Salo medborgarinstitut)	
	Aikuislukio Salo (Vuxengymnasiet i Salo)	
Lundo kommun	Liedon-Tarvasjoen kansalaisopisto (Lundo-Tarvasjoki medborgarinstitut)	
Loimaa stad	Loimaan työväenopisto (Loimaa arbetarinstitut)	
Nådendals stad	Naantalin opisto (Nådendals institut)	
Väståbolands stad	Paraisten kansalaisopisto - Pargas medborgarinstitut	
	Väståbolands medborgarinstitut	
Pemar stad	Paimion kansalaisopisto (Pemar medborgarinstitut)	
Reso stad	Raision työväenopisto (Reso arbetarinstitut)	
Letala stad	Vakka-Suomen kansalaisopisto (Medborgarinstitut i Nystadsregionen)	
Muurlan evankelisen opiston säätiö	Muurlan opisto (Muurla institut)	

(Stiftelsen för Muurla evangeliska institut)		
Loimaan evankelisen opiston säätiö (Stiftelsen för Loimaa evangeliska institut)	Loimaan evankelinen kansanopisto (Loimaa evangeliska folkhögskola)	
Paasikiviopistoyhdistys	Paasikiviopisto	
Houtskärs kyrkliga folkhögskola r.f.	Skärgårdsfolkhögskolan Houtskärs kyrkliga folkhögskola	
Turun kristillisen opiston säätiö (Stiftelsen för Åbo kyrkliga institut)	Turun kristillinen opisto (Åbo kyrkliga institut)	
Varsinais-Suomen aikuiskoulutussäätiö (Stiftelsen för Egentliga Finlands vuxenutbildning)	Varsinais-Suomen kansanopisto (Egentliga Finlands folkhögskola)	

* Utbildningsenheten erbjuder också utbildning på ungdomsstadiet ** Läroanstalten erbjuder endast utbildning på ungdomsstadiet (indelningen inte enheterna inom fritt bildningsarbete)

Turun oppisopimuskeskus hör till Turun ammatti-instituutti, Loimaan oppisopimustoimisto hör till Loimaan Ammatti- ja aikuisopisto, Vakka-Suomen oppisopimustoimisto hör till Vakka-Suomen ammatti-instituutti Novida och Åbolands läroavtalsbyrå hör till Åbolands yrkeinstitut. Vidare har Turun Aikuiskoulutuskeskus en egen läroavtalsbyrå.

Strategins tyngdpunktsmatris

Strategiska tyngdpunkter	Kompetensen stärks tillgång till kompetent arbetskraft tryggas - invånarnas kompetens förstärks				- Utbildningens kvalitet förbättras tillgång till kompetent undervisningspersonal - tillgång till kvalitativt god utbildning				- Regional påverkan utbildningsorganisationernas samarbete - reurer - förvaltning			
	andra stadiet	högre nivå	fria bildningen	annan	andra stadiet	högre nivå	fria bildningen	annan	andra stadiet	högre nivå	fria bildningen	annan
Personal												
Yrkesbytare												
Den åldrande befolkningen												
Företagare												
Invandrare												
Arbetslösa												
Pensionärer												

EUA:n julkilausuma Euroopan yliopistojen elinikäisen oppimisen peruskirjaksi

European University Association –järjestön julkilausuman periaatteet Euroopan yliopistojen elinikäisen oppimisen peruskirjaksi. Järjestöön kuuluu 800 eurooppalaista yliopistoa, ja se on suurin eurooppalainen yliopistojärjestö. Peruskirjalla EUA pyrkii edistämään eurooppalaisten yliopistojen kehittymistä elinikäisen oppimisen instituutioiksi.

Peruskirjassa esitetään, että yliopistot sitoutuvat:

1. juurruttamaan strategioihinsa elinikäisen oppimisen ja laajentuvan saavutettavuuden.
2. tarjoamaan koulutusta monipuoliselle opiskelijakunnalle.
3. mukauttamaan opinto-ohjelmiaan taatakseen, että ne on suunniteltu laajentamaan osallistumista ja houkuttelemaan palaavia aikuisopiskelijoita.
4. tarjoamaan tarkoituksenmukaisia ohjaus- ja neuvontapalveluita.
5. aiemmin opitun tunnustamiseen.
6. hyväksymään elinikäisen oppimisen osana laatukulttuuria.
7. vahvistamaan tutkimuksen, opetuksen ja innovaation suhdetta osana elinikäistä oppimista.
8. vahvistamaan uudistuksia tuottaakseen kaikille opiskelijoille joustavan ja luovan oppimisympäristön.
9. kehittämään kumppanuuksia paikallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla, tarjotakseen houkuttelevia ja merkityksellisiä ohjelmia.
10. toimiaan elinikäisen oppimisen laitosten roolimalleina.

LÄNSI-SUOMENLÄÄNINHALLITUS
LÄNSSTYRELSEN I VÄSTRA FINLANDS LÄN

VARSINAIS-SUOMENLIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND

ISBN 978-952-465-088-5
ISBN 978-952-465-089-2 (PDF)
ISSN 1455-5336